

NODEVUMS Nr. 3

Iepirkuma: "Vienotas metodoloģijas un pamatprogrammas par dzīvi
Latvijā izstrāde" ID Nr. SIF 2025/3

Gala ziņojums

Autores: Edīte Millere, Liesma Ose, Danute Grīnfelde
2025.gada novembris

SATURS

IEVADS	3
2. PĒTĪJUMA METODOLOĢIJA	4
2.1. Vispārīgā pieeja	4
2.2. Pētījuma posmi un izmantotās metodes	4
2.3. Metodoloģijas uzticamība un pētniecības ētika	7
3. STARPTAUTISKĀS PRAKSES ANALĪZE	8
3.1. Galvenie secinājumi	10
3.2. Rekomendācijas	11
4. LATVIJAS PRAKSES ANALĪZE	12
4.1. Galvenie secinājumi	13
4.2. Rekomendācijas	15
5. PROGRAMMAS IZSTRĀDE UN APROBĀCIJA	17
5.1. Programmas izstrādes un aprobācijas process	17
5.2. Programmas aprobācijā	18
5.2.1. Programmas aprobācija pirmajā grupā	18
5.2.2. Programmas aprobācija koprades darbnīcā	21
5.2.3. Programmas aprobācija otrajā grupā	24
5.3. Aprobācijas kopsavilkums	28
5.3.1. Pētījuma dalībnieku kvantitatīvie rādītāji	28
5.3.2. Galvenie uzlabojumi pēc mācību programmas pilotēšanas	28
6. INTEGRĀCIJAS KURSU PAMATMODUĻA PROGRAMMA	29
6.1. Programmas apraksts	29
6.1.1. Programmas mērķis un sasniedzamie rezultāti	29
6.1.2. Mācību pieejas un metodes	30
6.1.3. Saturs un tematiskā struktūra	33
6.2. Vadlīnijas kursu kvalitātes uzraudzībai, novērtēšanai un ilgtspējīgai ieviešanai	38
7. GALVENIE SECINĀJUMI UN REKOMENDĀCIJAS	41
7.1. Galvenie secinājumi no pētījuma un programmas aprobācijas	41
7.2. Galvenās rekomendācijas kursu īstenošanai pie esošās sistēmas	44
7.3. Galvenās rekomendācijas jaunā kursu īstenošanas sistēmā	46
KOPSAVILKUMS	49
PIELIKUMI	50
1. pielikums. Aprobācijas grupu dalībnieku apmeklējuma dati	50
2. pielikums. Kursu ievades un izejas aptaujas jautājumi	53
3. pielikums. Neformālās izglītības programmas apraksta paraugs.	56
4. pielikums. Dalībnieku ilgtermiņa ietekmes monitoringa anketa.	68

IEVADS

Šis gala ziņojums ir izstrādāts iepirkuma “Vienotas metodoloģijas un pamatprogrammas par dzīvi Latvijā izstrāde” (ID Nr. SIF 2025/3)¹ ietvaros un apkopo projekta noslēguma posma rezultātus — vienotas kultūrorientācijas kursu programmas izstrādi, tās aprobācijas norisi un gala rekomendācijas īstenošanai valsts mērogā.

Ziņojums balstās uz iepriekšējos posmos veiktajiem pētījumiem un konceptuālo darbu:

1. Starptautiskās prakses analīzi (Nodevums Nr. 1), kurā tika pētītas Beļģijas, Portugāles, Somijas, Igaunijas un Čehijas integrācijas politikas un kultūrorientācijas programmu pieejas. Analīze ļāva identificēt efektīvus mehānismus integrācijas kursu organizēšanā, tostarp vienas pieturas aģentūras principa ieviešanu, mērķauditorijas profilēšanu un moduļu struktūru, kas nodrošina elastīgu un praktisku mācību procesu.
2. Latvijas prakses analīzi (Nodevums Nr. 2, 2.uzdevums), kurā apzināta pašreizējā situācija un pieredze integrācijas un kultūrorientācijas jomā Latvijā. Analīze atklāja nepieciešamību pēc vienota satura standarta, koordinētas institucionālās pārvaldības un kvalitatīviem datiem par kursu īstenošanu un rezultātiem.
3. Visaptverošas integrācijas koncepcijas izstrādi (Nodevums Nr. 2, 3.uzdevums), kurā piedāvāts modelis integrācijas sistēmas pilnveidei, apvienojot valsts, pašvaldību un pilsoniskā sektora lomu un definējot principus cilvēkcentrētai un pierādījumos balstītai pieejai.
4. Vienotas kultūrorientācijas kursu programmas izstrādi un aprobāciju (Nodevums Nr. 3, 4.uzdevums), kas ietver programmas satura, mērķu un metodikas izstrādi, aprobācijas norises dokumentēšanu un ieteikumus tālākai ieviešanai. Aprobācijas process ļāva pārbaudīt programmas efektivitāti praksē, veikt korekcijas tematiskajā struktūrā un metodēs, kā arī apstiprināt galīgo versiju kā priekšlikumu valsts līmeņa standarta ieviešanai.

Gala ziņojuma mērķis ir apkopot un pamatot vienotas kultūrorientācijas kursu programmas gala versiju, kas balstīta uz starptautiskās prakses atziņām, Latvijas pieredzes izvērtējumu un aprobācijas pilotgrupu un darba grupas rezultātiem. Ziņojums piedāvā arī priekšlikumus metodoloģijas turpmākai attīstībai, uzraudzības un kvalitātes vērtēšanas sistēmas izveidei, lai nodrošinātu programmas ilgtspēju un efektivitāti.

¹ Sabiedrības integrācijas fonds (2025). Iepirkuma “Vienotas metodoloģijas un pamatprogrammas par dzīvi Latvijā izstrāde” tehniskā specifikācija (ID Nr. SIF 2025/3). <https://www.sif.gov.lv/lv/iepirkumi>

2. PĒTĪJUMA METODOLOĢIJA

Pētījuma metodoloģija tika veidota, apvienojot pakalpojumu dizaina, lietotājcentrētas pētniecības un sabiedriskās politikas izvērtējuma pieejas. Šī kombinētā pieeja ļāva gan empīriski izpētīt kultūrorientācijas kursu īstenošanas praksi Eiropā un Latvijā, gan līdzradīt praktiski pielietojamu, vienotu metodoloģiju un programmu jaunpienācēju integrācijas atbalstam Latvijā.

2.1. Vispārīgā pieeja

Pētījums balstīts uz pakalpojumu dizaina principiem, kas paredz lietotāja vajadzību un konteksta izpēti, problēmu formulēšanu, līdzradīšanu un iteratīvu risinājumu pārbaudi praksē². Pakalpojumu dizains integrē kvalitatīvās pētniecības un līdzdalības metodes³, ļaujot iesaistīt gan gala lietotājus (jaunpienācējus), gan pakalpojumu sniedzējus un politikas īstenotājus kopīgā mācīšanās procesā⁴.

Metodoloģija izstrādāta arī saskaņā ar Eiropas Komisijas Imigrācijas un integrācijas politikas novērtēšanas pamatnostādņiem, kas uzsver pierādījumos balstītu, multidisciplināru pieeju, kvalitātes indikatoru definēšanu un programmu ietekmes izvērtēšanu⁵. Pētījumā izmantotas kvalitatīvās un kvantitatīvās metodes, lai nodrošinātu datu triangulāciju un palielinātu rezultātu ticamību⁶.

2.2. Pētījuma posmi un izmantotās metodes

Datu ieguves un analīzes metodes

a. Dokumentu

analīze

Pirmajā posmā tika veikta sekundāro datu analīze (normatīvie akti, politikas plānošanas dokumenti) kabineta pētījuma (*desk research*) veidā⁷, tostarp izmantojot Sabiedrības Integrācijas fonda (turpmāk tekstā - SIF) un Kultūras ministrijas (turpmāk tekstā - KM) kursu konkursu nolikumos⁸, Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda (turpmāk tekstā -PMIF) projektu

² Stickdorn, M., Hormess, M. E., Lawrence, A., & Schneider, J. (2018). *This is Service Design Doing: Applying Service Design Thinking in the Real World*. O'Reilly Media. Pieejams: <https://www.thisisservicedesigndoing.com>

³ Manzini, E. (2015). *Design, When Everybody Designs: An Introduction to Design for Social Innovation*. MIT Press. Pieejams: <https://mitpress.mit.edu/9780262528873/>

⁴ Sanders, E. B.-N., & Stappers, P. J. (2014). *Probes, Toolkits and Prototypes: Three Approaches to Making in Codesigning*. CoDesign, 10(1), 5–14. Pieejams: <https://doi.org/10.1080/15710882.2014.888183>

⁵ European Commission. (2021). *Action Plan on Integration and Inclusion 2021–2027*. Brussels: European Commission. Pieejams: https://ec.europa.eu/migrant-integration/library-document/action-plan-integration-and-inclusion-2021-2027_en

⁶ Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). *Designing and Conducting Mixed Methods Research* (3rd ed.). SAGE Publications. Pieejams: <https://us.sagepub.com/en-us/nam/designing-and-conducting-mixed-methods-research/book241842>

⁷ Moore N. How to Do Research: *The Practical Guide to Designing and Managing Research Projects*. Facet; 2006.

⁸ Sabiedrības integrācijas fonds (2023). *Kultūrorientācijas kursi un iekļaušanās pasākumi Ukrainas civiliedzīvotājiem (2023–2025)*.

Pieejams: <https://www.sif.gov.lv/lv/kulturorientacijas-kursi-un-ieklausanas-pasakumi-ukrainas-civiliedzivotajiem>

⁹ Kultūras ministrija (2023). *PMIF 2021–2027 aktivitātes “13.3. Trešo valstu pilsoņu integrācijas pasākumi...” tehniskā specifikācija, atklātas projektu iesniegumu atlases konkursa “Ievadkurss trešo valstu pilsoņiem par dzīvi Latvijā (1. posms)” nolikums*. Pieejams: <https://www.km.gov.lv/lv/media/32037/download?attachment>

atskaite¹⁰, SIF gada pārskatus un PROVIDUS (2020) pētījumu¹¹ par integrācijas kursu dalībnieku apmierinātību, kā arī citus saistošos dokumentus. Dokumentu analīze palīdzēja kartēt esošo politisko ietvaru un identificēt galvenās problēmas – satura fragmentāciju, koordinācijas trūkumu un atšķirīgās pieejas datu uzraudzībai.

b. Fokusgrupu diskusijas

Tika organizētas četras fokusgrupu diskusijas: divas ar mērķa grupas pārstāvjiem (jaunpienācējiem no Ukrainas, Indijas, Uzbekistānas, Sīrijas, u.c.) un pa vienai ar jomas ekspertiem un īstenotājiem (NVO, SIF VPA darbiniekiem, pašvaldību integrācijas speciālistiem, augstskolu un darba devēju pārstāvjiem). Katru grupu vadīja moderators, izmantojot fokusgrupas diskusijas vadlīnijas¹². Šī kvalitatīvo datu ieguves metode izmanto atvērtu grupas mijiedarbību, lai moderators (pētnieks) gūtu dziļāku izpratni par dalībnieku attieksmēm un viedokļiem. Fokusgrupas dalībnieki var mijiedarboties un savstarpēji reaģēt uz citu dalībnieku viedokļiem. Kuldīgas grupā ar jaunpienācējiem papildus tika izmantota nākotnes dizainēšanas metode. Fokusgrupas diskusiju gaitā iegūtie dati tika analizēti izmantojot tematisko analīzi. Tematiskā analīze ir kvalitatīvi iegūtu datu analīzes metode, ar kuras palīdzību tiek noteiktas tēmas, kas atspoguļo respondenta teikto, nevis to, kā tas ir teikts. Šai datu analīzes metodei raksturīgs ir tas, ka tā atspoguļo pieredzi¹³, ir datus aprakstoša, un no tās netiek veidotas jaunas teorijas¹⁴. Projektu īstenotāju fokusgrupās un intervijās analizēts kursu saturs, mācību metodes, kursu organizēšanas izaicinājumi, satura pielāgošana dažādām mērķa grupām, pasniedzēju un atbalsta personāla loma, kursu dalībnieku atgriezeniskā saite, valsts atbalsts kursu īstenošanai. Ekspertu fokusgrupās un intervijās analizēts kursu vēlamais saturs un tā pielāgojamība dažādām mērķgrupām, kursu vēlamais rezultāts, vietējās kopienas loma integrācijas procesā un kursus, jaunpienācēju kopienu pārstāvju iesaiste. Savukārt jaunpienācēju fokusgrupas un intervijas analizētas pēc šādiem tematiem: līdzšinējā pieredze Latvijā kopumā, saņemtais atbalsts un piedzīvotie izaicinājumi iejūtoties Latvijā, integrācijas kursu prioritās tēmas, kā arī to satura pielāgojamība.

c. Padziļinātās daļēji strukturētās intervijas

Veiktas 16 individuālas padziļinātās intervijas (piecas ar kursu īstenotājiem, deviņas ar jomu ekspertiem un darba devējiem, divas ar kursu dalībniekiem). Tas ir intervijas veids, kas ietver kā strukturētus jautājumus faktu iegūšanai, tā arī vispārīgākus atvērtos jautājumus, kas ļauj iegūt viedokļus un plašu informāciju par situāciju kultūrorientācijas kursu īstenošanā. Šāda veida intervijās respondentam ir iespējams sniegt plašākas atbildes, kā arī savu personīgo subjektīvo

¹⁰ PMIF projektu īstenotāju starpziņojumi un atskaite (2021–2023).

Pieejams: <https://www.km.gov.lv/lv/patveruma-migrācijas-un-integrācijas-fonds>

¹¹ PROVIDUS (2020). *Integrācijas kursu dalībnieku apmierinātības un pieredzes izvērtējums*.

Pieejams: <https://providus.lv/petijumi>

¹² Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Interviews: Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.

¹³ Bela B., Ozola, I., Rasnača, L., Rezgale-Straidoma E., Roga-Vailza, V., Romāne-Meiere, A. (2023). *Sociālā darba vārdnīca*. <https://doi.org/10.22364/sdtv.23>

¹⁴ Pipere, A. (2016b). 5.2.1. *Tematiskā analīze*. No K. Mārtinsons, A. Pipere, & D. Kamerāde (Red.), *Pētniecība: teorija un prakse*. (359.-365. lpp.). Rīga: RaKa

viedokli, un ja nepieciešams, intervētājs jau esošajiem jautājumiem var uzdot jaunus papildus jautājumus, padziļinātākas informācijas iegūšanai¹⁵. Intervijas analizētas, izmantojot jau augstāk aprakstīto tematisko analīzi, ar kuras palīdzību apkopoti no intervijām iegūtie dati un analizēti pēc noteiktām tēmām, kuras jau minētas augstāk pie fokusgrupu metodes.

d.Koprades darbnīcas

Oktobrī tika organizēta koprades darbnīca Rīgā ar ekspertiem, kuri ikdienā strādā ar jaunienācējiem – no valsts, NVO, izglītības un darba tirgus sektoriem. Tika izmantotas līdzradīšanas (*co-design*) un dizaina domāšanas (*design thinking*) metodes^{16, 17}, tostarp lietotāju profilu veidošana, problēmu kartēšana un risinājumu dizainēšana. Šī darbnīca kalpoja kā kvalitatīvs instruments, lai testētu konceptuālās pieejas un precizētu programmas satura prioritātes.

e.Kvantitatīvā analīze

Kvalitatīvos datus papildināja plaša kvantitatīvā analīze — tika analizētas 1183 integrācijas kursu dalībnieku aptaujas no iepriekšējiem SIF un KM pārraudzītiem projektiem, 809 bija Ukrainas civiliedzīvotāji, bet 374 — trešo valstu piederīgie. Aptaujas sniedza datus par kursu pieejamību, tematisko atbilstību, mācību metodēm, praktiskumu, apmierinātību un jaunpienācēju vajadzībām integrācijas dažādos posmos, nodrošinot reprezentatīvu situācijas raksturojumu Latvijā.

f.Programmas aprobācija (pilotēšana)

Pamatojoties uz izstrādāto programmas melnrakstu, tika īstenoti divi aprobācijas cikli:

- pirmajā grupā – 2025. gada septembrī sadarbībā ar Rīgas Tehnisko universitāti un CeMeWe projektu¹⁸ pieteicās 22 personas, piedalījās 13 unikāli dalībnieki, kursu vismaz 80% apjomā apmeklēja 5 dalībnieki;
- otrajā grupā – 2025. gada oktobrī Rīgā pieteicās 65 personas, reāli piedalījās 22 unikālas personas, kursu vismaz 75% apjomā apmeklēja 9 dalībnieki.

Abos gadījumos tika vākti dati ar ievades un izejas aptaujām, tiešajiem novērojumiem un fokusgrupām. Analīze veikta, izmantojot programmas lietojamības un efektivitātes indikatorus (apmeklējuma noturība, satura saprotamība un praktiskums, mācību tempa un metožu atbilstība, dalībnieku zināšanu pieaugums, mācību pieredzes kvalitāte un identificētās integrācijas barjeras), līdzīgi kā OECD (2022)¹⁹ un UNHCR (2021)²⁰ integrācijas novērtējumos.

¹⁵ Pipere, A. (2016a). 2.3. *Kvalitatīvs pētījums*. No K. Mārtinsone, A. Pipere, & D. Kamerāde (Red.), *Pētniecība: teorija un prakse*. (141.-189. lpp.). Rīga: RaKa

¹⁶ Brown, T. (2008). *Design Thinking*. Harvard Business Review.

¹⁷ Steen, M. (2013). *Co-design as a Process of Joint Inquiry and Imagination*. Design Issues, 29(2), 16–28.

¹⁸ Vairāk par projektu: <https://centralbaltic.eu/project/cemewe/>

¹⁹ OECD. (2022). *Indicators of Immigrant Integration 2022: Settling In*. Paris: OECD Publishing.

²⁰ UNHCR. (2021). *Framework for Integration in the Context of International Protection*. Geneva: United Nations High Commissioner for Refugees.

2.3. Metodoloģijas uzticamība un pētniecības ētika

Datu vākšana notika, ievērojot respondentu konfidencialitāti un informētu piekrišanu, kā to nosaka Eiropas Sociālo pētījumu ētikas vadlīnijas²¹. Visiem dalībniekiem tika nodrošināta anonimitāte, un dati izmantoti tikai apkopotā formā. Datu, metožu un dalībnieku dažādības kombinācija (triangulācija) datu analīzē tika izmantota, lai nodrošinātu ticamību un validitāti²². Pētījuma pieeja atbilst arī Latvijas valsts politikas dokumentos noteiktajiem integrācijas izvērtējuma principiem — daudzlīmeņu sadarbībai, iedzīvotāju līdzdalībai un uz pierādījumiem balstītai lēmumu pieņemšanai²³.

Šī metodoloģija apvienoja politikas analīzes un cilvēkcentrētā dizaina instrumentus, lai identificētu galvenos integrācijas sistēmas trūkumus un vienlaikus praksē pārbaudītu risinājumus. Tas nodrošināja, ka Gala ziņojuma rezultāti nav tikai konceptuāli, bet empīriski pamatoti, līdzradīti un pielietojami ieviešanai valsts līmenī.

²¹ ESOMAR. (2023). *ICC/ESOMAR International Code on Market and Social Research*.

²² Flick, U. (2018). *An Introduction to Qualitative Research* (6th ed.). London: SAGE Publications.

²³ Ministru kabinets. (2021). *Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021–2027*. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/323522>

3. STARPTAUTISKĀS PRAKSES ANALĪZE

Starptautiskās prakses analīze tika veikta, izvērtējot piecu Eiropas valstu – Beļģijas, Čehijas, Portugāles, Somijas un Igaunijas – integrācijas un kultūrorientācijas kursu pieredzi, identificējot kopīgās iezīmes un atšķirības (skat. att. 1.), kas varētu kalpot par pamatu Latvijas vienotas metodoloģijas izstrādei. Analīzes mērķis bija noteikt, kā tiek strukturēti kultūrorientācijas kursi, kāda ir to sasaiste ar valodas apguvi, kādi ir sasniegtie rezultāti un kā tiek nodrošināta programmu kvalitāte un pārraudzība.

Valsts	Integrācijas modelis	Kursu obligātums	Valodas apguves pieeja	Pilsoniskās izglītības iekļaušana	Sabiedrības iesaiste	Novērtēšanas mehānismi	Uzraudzības forma	Atbildīgā organizācija
BEĻĢIJA	 Decentralizēts, reģionāli diferencēts	Daļēji obligāti (reģionāli)	Pēc reģiona – Flandrijā uzsvērs uz nīderlandiešu valodu	Jā – atšķiras starp reģioniem	Ierobežota, reģionāla	Eksāmeni, nodevas	Ar sodiem	Iekšlietu ministrija, tālāk reģionāli, dažādas iestādes.
PORTUGĀLE	 Centralizēta, ar spēcīgu valsts līmeņa koordināciju, taču ar atbalstošu sadarbību ar pašvaldībām un NVO.	Brīvprātīgi ievadkursi	Pieejama visiem, arī nelikumīgajiem imigrantiem	Jā – arī caur skolām, izglītību bērniem	Loti aktīva – pilsoniskā sabiedrība, NVO	Individuāli plāni, progresijas posmi	AIMA un IEFP nodrošina koordināciju un monitoringu	Iekšlietu ministrija, AIMA, IEFP, izglītības iestādes.. Vēsturiski ala SIF.
SOMIJA	 Decentralizēta, pašvaldībām liela teikšana	Obligāts novērtējums noteiktām grupām	Somu vai zviedru valoda; līdz 1 gads; lasītprasmes kursi (dzimtajā val.)	Kursi par tiesībām, demokrātiju, sabiedrību (dzimtajā val.)	Partnerības platforma, NVO, bibliotēkas	Sociālie rādītāji: līdzdalība, nodarbinātība, apmierinātība	Valsts un pašvaldību uzraudzība	Ekonomikas un nodarbinātības ministrija, pašvaldības
IGAUNIJA	 Centralizēts	Pamatmodulis obligāts; pārējie brīvprātīgi	Igaņu valoda A1–A2; valodas drauga programma;	Pamatmodulis ietver valsts, kultūras, tiesību zināšanas	Valodas draugi, NVO, vietējā sabiedrība	Netiešs: kursu apmeklējums, valodas progress	Kultūras ministrija monitorē datus, Integration Foundation	Kultūras ministrija, Integration Foundation
ČEHIJA	 Daļēji centralizēta, bet ar izteiktu reģionu un pašvaldību iesaisti	AIC obligāts lielākajai daļai TVP; SIP – brīvprātīgs	SIP ietvaros – 400 h čehu valodas kurss bēgļiem; tulkojums pieejams	AIC – 4h kurss par likumiem, vērtībām un ikdienas dzīvi; SIP – 8h kultūras orientācijas kurss bēgļiem	Daudzveidīgi pasākumi kopienās; NVO projekti (Ģimene blakus, kultūras vakari, festivāli)	AIC obligātums tiek pārbaudīts imigrācijas pieteikuma procesā; pārkāpuma gadījumā – naudas sodi	Iekšlietu ministrija uzrauga AIC izpildi un veic pārbaudes; SIP īsteno integrācijas centri.	Iekšlietu ministrija, Patvēruma un migrācijas politikas departaments, NVO

Attēls 1. Starptautiskās prakses būtiskās iezīmes. Autoru radīts.

Pētījuma rezultāti rāda, ka vairumā valstu kultūrorientācijas kursi tiek īstenoti atsevišķi no valodas apguves programmām, uzsverot šo kursu atšķirīgo mērķi un funkciju. Gan Beļģijā, gan Portugālē un Somijā kultūrorientācijas kursu uzdevums ir sniegt jaunienācējiem praktiskas zināšanas un izpratni par sabiedrību, likumiem, pakalpojumiem un ikdienas dzīvi, nodrošinot, lai informācija būtu pieejama viņiem saprotamā valodā. Šī pieeja tiek uzskatīta par būtisku integrācijas priekšnoteikumu, īpaši agrīnā iekļaušanās posmā, kad valodas zināšanas vēl nav pietiekamas pilnvērtīgai līdzdalībai sabiedrībā.²⁴ Tikai atsevišķos gadījumos, piemēram, Igaunijas programmā “*Settle in Estonia*”²⁵, valodas un kultūrorientācijas moduļi tiek daļēji integrēti, paredzot, ka neliela daļa satura (aptuveni 20–30 %) tiek pasniegta valsts valodā. Šāda pieeja ir piemērota jaunpienācējiem, kas jau apguvuši valodas pamatzināšanas, taču lielākajā daļā valstu tiek uzsvērts, ka kultūrorientācijas kursiem jābūt pieejamiem saprotamā valodā, jo tas veicina

²⁴European Migration Network (2024). *Civic Orientation and Language Training for Newly Arrived Migrants*. https://home-affairs.ec.europa.eu/document/download/04645b74-4351-4fcc-884a-0293f004dce7_en?filename=EMN_INFORM_Civic-training.pdf

²⁵ Vairāk par programmu *Settle in Estonia* Programme (2023). <https://www.settleinestonia.ee/>

mācīšanās efektivitāti un samazina priekšlaicīgas kursu pārtraukšanas risku.

Svarīga atšķirība starp valstīm ir arī institucionālā atbildība. Analīze parādīja, ka kultūrorientācijas un integrācijas pasākumus dažādās valstīs pārrauga atšķirīgi ministriju resori:

- Portugālē – Augstākā komisija migrācijas jautājumos (*Alto Comissariado para as Migrações*, ACM), kas darbojas Ministru kabineta pakļautībā un ciešā sadarbībā ar Nodarbinātības un sociālās drošības ministriju, īstenojot imigrantu integrācijas un nodarbinātības atbalsta programmas;
- Beļģijā – reģionālās un pašvaldību struktūras (piemēram, Reģionālie integrācijas centri Valonijā un *Stedelijke Inburgeringsdiensten* Flandrijā), kas īsteno integrācijas politiku decentralizēti, bieži ciešā sasaistē ar sociālajiem dienestiem;
- Igaunijā – Integrācijas fonds (*Integratsiooni Sihtasutus*), kas īsteno valsts programmu *Settle in Estonia* Kultūras ministrijas pārraudzībā, uzsverot valodas apguvi un kultūras daudzveidības veicināšanu;
- Somijā – Ekonomikas un nodarbinātības ministrija, kas vada integrācijas un darba tirgus politiku, ciešā koordinācijā ar pašvaldībām un Sociālās apdrošināšanas institūciju (*Kela*);
- Čehijā – Iekšlietu ministrija, kuras Patvēruma un migrācijas politikas departaments koordinē gan Adaptācijas un integrācijas kursu (*AIC*), gan Valsts integrācijas programmu (*SIP*).

Šī institucionālā daudzveidība nosaka arī integrācijas politikas uzsvarus. Tur, kur politiku vada ekonomikas/nodarbinātības resors (piemēram, Somijā un Portugālē), kursu saturs ir izteikti praktisks un darba tirgum orientēts: ātra piesaiste darbam, valodas mācības darba vajadzībām, kvalifikāciju atzīšana un piekļuve valsts pakalpojumiem. Iekšlietu resora pārraudzībā (piemēram, Čehijā) uzsvars ir uz obligātām orientācijas prasībām, tiesībām un pienākumiem, kā arī noteikumu ievērošanu. Ja politiku vada kultūras resors (piemēram, Igaunijā), īpaši akcentē valodas apguvi, kultūras izpratni un sabiedrisko līdzdalību (t. sk. mentorprogrammas). Decentralizētās sistēmās (piemēram, Beļģijā) akcenti atšķiras pa reģioniem: Flandrijā – lielāks obligātums, vienotie eksāmeni un sankcijas; Valonijā – sociālā kohēzija, pieejamība un plašāks atbalsts vairākās valodās. Šis salīdzinājums ļauj secināt, ka integrācijas pieejas efektivitāti ietekmē ne tikai kursu saturs, bet arī institucionālais ietvars un politikas mērķu hierarhija. Ja programmas primāri saistītas ar nodarbinātības mērķiem, tās sekmē ekonomisko integrāciju, savukārt, ja uzsvars ir uz pilsonisko līdzdalību, tiek veicināta sociālā kohēzija.

Latvijas gadījumā, kad integrācijas jautājums ir Kultūras ministrijas kompetencē un integrācijas kursu uzsvars ir uz kultūrorientāciju, ir būtiski līdzsvarot darbu ar šo sociālajam riskam pakļauto cilvēku grupu arī ar viņu ekonomisko un sociālo integrāciju, par kuru atbildīga ir Labklājības ministrija. Papildus, Labklājības ministrija ir atbildīga arī par sociālā darba un sociālās aizsardzības, darba tirgus politiku, kuras atvēršana un pielāgošana jaunpienācēju integrācijas mērķiem ir nepieciešama, lai viņi izvēlētos palikt Latvijā un ar savu darbu sekmētu valsts ekonomikas attīstību. Uz to norāda arī tikko publicētais pētījums “Starptautisko studentu integrācija un nodarbinātības iespējas Latvijā” (2025) ²⁶.

²⁶ Vārpiņa, Z., & Krūmiņa, M. (2025). *Starptautisko studentu integrācija un nodarbinātības iespējas Latvijā: Analītisks ziņojums*. Biedrība “Ar pasaules pieredzi Latvijā”. Pieejams: /mnt/data/Treso_valstu_studentu_nodarbinatiba_2025.pdf

3.1. Galvenie secinājumi

3.1.1. Kultūrorientācijas un valodas kursi tiek nošķirti, bet sasaistīti saturiski

Lielākajā daļā valstu, kuras tika analizētas, kultūrorientācijas kursi netiek integrēti valodas kursu programmās, bet veidoti kā atsevišķs integrācijas instruments ar **atsevišķu mērķi – praktisku orientāciju valstī, tās sistēmās un ikdienas dzīvē**. Vienlaikus pastāv saturiska saikne ar valodas apguvi, jo kultūrorientācijas temati tiek izmantoti kā pamats valodas kursu saturam, īpaši valodas pielietojuma praktiskajās tēmās.

3.1.2. Informācija tiek sniegta jaunpienācējiem saprotamā valodā

Beļģijas, Portugāles, Somijas un Igaunijas piemēri rāda, ka agrīnā integrācijas posmā prioritāte ir informācijas saprotamība nevis uzreiz uzņemošās valsts valoda. Kultūrorientācijas kursi bieži tiek īstenoti dalībnieku dzimtajā valodā vai starpvalodā (piemēram, angļiski), kamēr valodas apguve notiek paralēli citās programmās. Tikai daļēji integrētie modeļi (Igaunija) paredz, ka daļa satura tiek pasniegta valsts valodā dalībniekiem ar vismaz A2 līmeni.

3.1.3. Izplatīts Vienas pieturas aģentūras princips

Gan Somijā, gan Portugālē un Igaunijā integrācijas sistēmas centrā ir institūcija, kas nodrošina vai koordinē gan pirmreizējo vajadzību novērtējumu, gan integrācijas pasākumu piedāvājumu: individuālo plānu izstrādi, nodarbinātības atbalstu, valodas kursus un kultūrorientāciju. Vienas pieturas modelis ļauj apvienot informēšanu, novērtēšanu un pakalpojumu piesaisti vienuviet, samazinot sadrumstalotību un slodzi jaunpienācējiem.

3.1.4. Institucionālais ietvars nosaka integrācijas uzsvarus

Analīze atklāj atšķirīgas “dominējošās loģikas”:

- ja politiku vada nodarbinātības/ekonomikas resors (Somija), uzsvars ir uz darba tirgus integrāciju, valodu profesionālai lietošanai, kvalifikācijas atzīšanu;
- ja vadošā loma ir iekšlietu resoram (Čehija), dominē obligātās prasības, tiesību un pienākumu izpratne un kontroles mehānismi;
- kultūras resora vadībā (Igaunija) vairāk akcentē valodu, kultūru un sabiedrisko līdzdalību;
- decentralizētās sistēmās (Beļģija) atšķiras reģionālie uzsvari – no obligātuma un sankcijām līdz sociālajai kohēzijai un plašākam atbalstam vairākās valodās.

3.1.5. Uzraudzība un pēcapmācību monitorings ir sistēmiska integrācijas daļa

Somijā individuālie integrācijas plāni tiek pārskatīti ik pēc 6 mēnešiem; Portugālē tiek sekots programmas “Integrar” dalībnieku virzībai darba tirgū; Igaunijā notiek “Settle in Estonia” dalībnieku mentoru un pēcapmācību monitorings. Beļģijā un Čehijā tiek nodrošināta formāla uzraudzība – līdzdalības reģistrēšana un prasību izpildes kontrole. Kopīgā iezīme ir tā, ka integrācijas kursu ietekme netiek vērtēta tikai kursa noslēgumā, bet arī noteiktā periodā pēc tā pabeigšanas.

3.1.6. Abpusējas integrācijas un kopienas līdzdalības uzsvars

Vairākās valstīs īpaši akcentē, ka integrācija nav vienvirziena process. Programmas veicina ne tikai migrantu pielāgošanos, bet arī uzņemošās sabiedrības atvērtību – izmantojot mentoru programmas, valodas draugu iniciatīvas, kopīgus kultūras, sporta un brīvprātīgā darba pasākumus, kuros iesaistīti gan vietējie iedzīvotāji, gan jaunpienācēji. Tas sasaucas ar teorētisko

atziņu, ka socializācija un pilsoniskā integrācija ir dinamiska mijiedarbība, kuras iznākumu būtiski ietekmē arī uzņemošās sabiedrības attieksme.

3.1.7. Ekonomiskā integrācija ir kritiska ilgtermiņa palikšanai

Pētījumi par starptautisko studentu un citu migrantu grupu pieredzi Baltijā uzsver, ka lēmumu palikt valstī ietekmē ne tikai sociālā un kultūras integrācija, bet, pirmkārt, iespēja atrast atbilstošu darbu, pielietot savu kvalifikāciju un veidot karjeru. Starptautiskā prakse rāda, ka tur, kur kultūrorientācija tiek cieši sasaistīta ar nodarbinātības politiku, palielinās iespēja, ka jaunpieņacēji izvēlas palikt un ekonomiski iesaistīties uzņemošajā valstī.

3.2. Rekomendācijas

3.2.1. Ieviest vienas pieturas aģentūras principu jaunpieņacēju atbalstam

Latvijai būtu jātiecas uz modeli, kur viena institūcija koordinē pirmreizējo vajadzību novērtēšanu, integrācijas plānu izstrādi un kultūrorientācijas, valodas un nodarbinātības pakalpojumu sasaisti. Šāds modelis (Somijas Kela, Igaunijas Integrācijas fonds, Portugāles AIMA) ļauj nodrošināt individuālu, mērķētu un koordinētu atbalstu.

3.2.3. Veikt sistemātisku jaunpieņacēju pirmreizējo novērtēšanu

Pirmreizējā intervijā jāvērtē valodas prasmes, izglītība, profesionālās iemaņas, kvalifikācijas atzīšanas vajadzības, ģimenes situācija un konkrētie pakalpojumu pieejamības šķēršļi. Šī prakse, ko izmanto Beļģijā, Somijā un Portugālē, ļauj piedāvāt atbilstošus kursus un novērst risku, ka dalībnieki nonāk nepiemērotās programmās.

3.2.3. Nodrošināt kultūrorientācijas un valodas kursu nodalīšanu, bet ciešu saturisku integrāciju

Kultūrorientācijas kursi jāveido kā atsevišķs integrācijas instruments ar skaidru mērķi – praktiska orientācija Latvijas dzīvē, sistēmās un tiesiskajā vidē. Vienlaikus jānodrošina, ka kultūrorientācijas temati tiek integrēti valodas mācību saturā (piemēram, darba tirgus, veselības aprūpe, izglītības sistēma, sociālie pakalpojumi). Dalībniekiem ar zemām latviešu valodas prasmēm kultūrorientācija īstenojama saprotamā valodā, savukārt dalībniekiem ar vismaz A2 līmeni – latviski ar atbalstu starpvalodā.

3.2.4. Centralizēt integrācijas kursu koordināciju vienā atbildīgā institūcijā

Kultūrorientācijas kursu politiskā un administratīvā atbildība jākoncentrē vienā institūcijā, kas definē vienotu saturisko standartu, metodiku un kvalitātes kritērijus, kā arī koordinē kursu konkursus un uzraudzību. Tas mazinātu sadrumstalotību un atšķirīgas interpretācijas par to, kas ir integrācijas kurss.

3.2.5. Attīstīt abpusējas integrācijas pieeju

Integrācijas pasākumiem jāveicina ne tikai jaunpieņacēju izpratne par Latviju, bet arī vietējās sabiedrības atvērtība. Balstoties Somijas un Igaunijas pieredzē, ieteicams attīstīt valodas draugu programmas, mentorēšanas iniciatīvas, kopīgus kultūras, sporta un kopienas pasākumus, kuros iesaistās gan vietējie, gan jaunpieņacēji.

3.2.6. Stiprināt praktiskas socializācijas iespējas kultūrorientācijas kursu ietvaros

Kultūrorientācijas kursiem jābūt interaktīviem, balstītiem praktiskās aktivitātēs: iestāžu apmeklējumos, kopīgos pasākumos, brīvprātīgā darba iespējās, tematiskajos izbraukumos un ekskursijās. Valodas un kultūrorientācijas apguvi var stiprināt ar vietējās kopienas un NVO iesaisti (piemēram, “valodas draugu” programmām, kopienas klubiem, interešu grupām).

3.2.7. Nodrošināt valodas kursu pieejamību gada garumā

Balstoties ES valstu pieredzē, latviešu valodas kursiem jābūt pieejamiem dažādiem līmeņiem, dažādos laikos un formātos (klātienē, attālināti, intensīvi un ilgtermiņa kursi), ar iespēju tos apgūt bez maksas vai par samazinātu maksu. Attālākos reģionos var īstenot izbraukuma intensīvos kursus, līdzīgi kā Valonijā nodrošina mobilās valodas apguves vienības.

3.2.8. Sasaistīt kultūrorientācijas un valodas kursus ar nodarbinātības politiku

Latvijas integrācijas sistēmā jāstiprina saikne starp kultūrorientāciju, valodas apguvi un Nodarbinātības valsts aģentūras pakalpojumiem. Valodas kursu saturā īpaši jāintegrē tēmati par darba tirgu, profesionālo orientāciju, darba tiesībām un sociālo aizsardzību, savukārt kultūrorientācijas kursu ietvaros jāsniedz praktisks atbalsts darba meklēšanai un karjeras plānošanai.

3.2.9. Attīstīt regulāru pēcapmācību monitoringu

Balstoties Somijas, Portugāles, Igaunijas, Beļģijas un Čehijas praksē, Latvijā ieteicams ieviest monitoringu 3–6 mēnešus pēc kursu pabeigšanas, lai izvērtētu dalībnieku situāciju darba tirgū, valodas zināšanu attīstību un sociālo līdzdalību. Tas ļautu pielāgot programmas un labāk saprast, kuri elementi reāli veicina integrāciju.

4. LATVIJAS PRAKSES ANALĪZE

Latvijas prakses analīze tika veikta 2025. gada pavasarī un vasarā, lai izvērtētu esošo integrācijas un kultūrorientācijas kursu kvalitāti, pieejamību un ietekmi uz jaunpienācēju integrāciju. Analīzes mērķis bija identificēt sistēmiskos izaicinājumus un stiprās puses, kā arī izstrādāt rekomendācijas vienotas metodoloģijas un pamatprogrammas izveidei, kas būtu piemērojama valsts mērogā, kā prasīts šajā iepirkumā.

Apvienojot kvalitatīvo un kvantitatīvo informāciju, pētījuma metodoloģija nodrošināja holistisku izpratni par kultūrorientācijas kursu praksi Latvijā, izgaismojot gan būtiskos šķēršļus, gan iespējas programmas pilnveidei valsts mērogā (vairāk par izmantotajām metodēm var lasīt sadaļā 2.2.). Šī analīze sniedz visaptverošu priekšstatu par integrācijas kursu sistēmu Latvijā, kuras pamatā ir divas paralēlas īstenošanas līnijas – SIF pārraudzītie *Kultūrorientācijas kursi un iekļaušanās pasākumi Ukrainas civiliedzīvotājiem*, kuri fokusēti uz ātrāku adaptāciju un valodas praksi, un KM īstenotie integrācijas pasākumi, kas veicina mērķa grupas iekļaušanos sabiedrībā²⁷. Šo programmu mērķis atbilst *Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņēm 2021–2027*, kur integrācija definēta kā “komplekss, abpusējs process, kas stiprina sociālo kohēziju, līdzdalību un piederību Latvijas sabiedrībai”, un tiek īstenoti no atšķirīgiem finansējuma avotiem, ar atšķirīgām metodiskajām prasībām, indikatoriem un uzraudzības mehānismiem, kas praksē rada būtisku fragmentāciju gan saturā, gan kvalitātes nodrošināšanā. Rezultātā sistēma funkcionē bez vienota standarta un vienotas stratēģiskās koordinācijas, apgrūtinot gan programmu salīdzināšanu, gan to kopējās ietekmes novērtējumu.

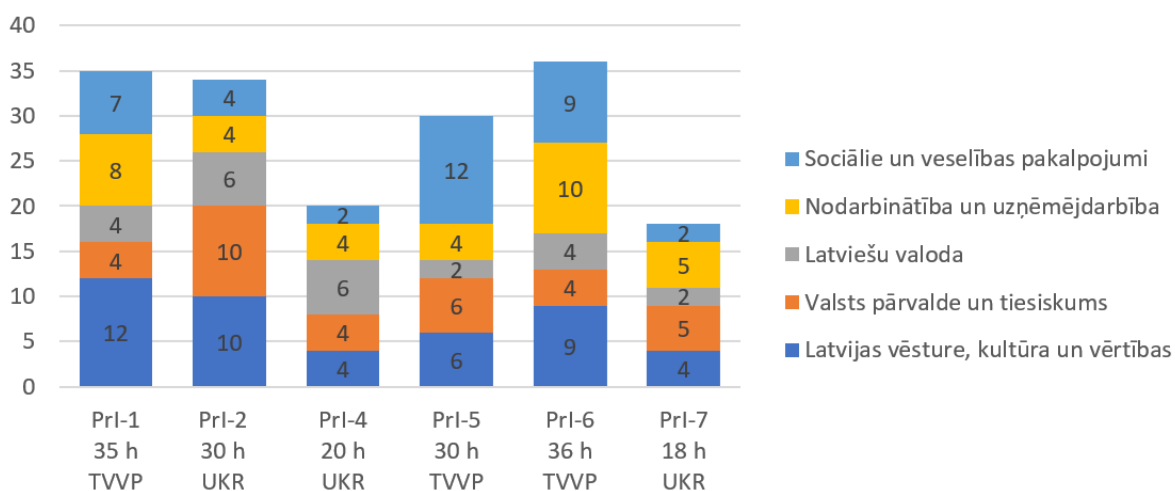
4.1. Galvenie secinājumi

4.1.1. Kursu saturs un struktūra ir atšķirīga

Analīze rāda, ka Latvijā īstenotie kultūrorientācijas un integrācijas kursi kopumā aptver būtiskās tematiskās jomas (valsts iekārta, kultūra, pakalpojumu sistēma, darba tirgus u.c.), taču pastāv ievērojamas atšķirības starp īstenotajiem tematu apjomos. Dažādas organizācijas piedāvā atšķirīgu tematu apjomu, mācību stundu skaitu un pasniegšanas metodes. Vienotas programmas un vienotu sasniedzamo rezultātu trūkums apgrūtinā kursu savstarpējo salīdzināmību un sistemātisku kvalitātes novērtējumu. Satura pielāgošana bieži tiek veikta tikai pēc grupas nokomplektēšanās, nevis balstoties iepriekšējā vajadzību izpētē. To apliecina arī *Providus* 2020.gada izvērtējums²⁸, kur norādīts, ka “Latvijā integrācijas kursi tiek īstenoti dažādos formātos, bez vienota satura un vērtēšanas kritērijiem, kas apgrūtinā kopīgu politikas efektivitātes mērījumu”.

²⁷ Kultūras ministrija. (2023). *Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda 2021.–2027. gada plānošanas perioda aktivitātes “13.3. Trešo valstu pilsoņu integrācijas pasākumi... konkursa nolikums*. <https://www.km.gov.lv/lv/media/32037/download?attachment>

²⁸ Providus (2020). *Par PMIF 2014–2020 plānošanas perioda mērķa grupas apmierinātības izvērtējumu*. <https://providus.lv/raksti/par-pmif-izvertesanu-2020>

**Attēls 2. Kursu apjoms un satura sadalījums tematiskajos blokos (stundu skaits).
TVVP – integrācijas kursu programma trešo valstu valstspiederīgajiem, UKR –
integrācijas kursu programma Ukrainas civiliedzīvotājiem. Autoru radīts.**

4.1.2. Metodoloģiskā pieeja ir daudzveidīga, bet nesistemātiska

Kursu īstenotāji izmanto gan tradicionālas lekcijas, gan interaktīvas metodes – diskusijas, darbnīcas, simulācijas, ekskursijas. Praksē tieši pasniedzēja kompetence nosaka metožu atbilstību dažādo profilu jaunienācējiem. Tomēr nav vienotu metodisko vadlīniju vai pedagoģiskā standarta, kas nodrošinātu nemainīgu kvalitāti neatkarīgi no īstenotāja. Īpaši vērtīgas ir imersīvās aktivitātes un mijiedarbība ar vietējo kopienу, tomēr to iekļaušana programmās nav konsekventa.

4.1.3. Kursu īstenošanas valodai ir svarīga nozīme

Kursi tiek vadīti dažādās valodās (latviešu, angļu, krievu, ukraiņu), taču netiek izmantota vienota valodas stratēģija. Piemēram, kultūrorientācijasursos Ukrainas civiliedzīvotājiem mācību materiāli tiek sagatavoti latviešu un ukraiņu valodā, kaut arī ir skaidrs, ka neviena no tām nav pasniedzēja un dalībnieku kontaktvaloda. Dalībnieki uzsver saprotamas valodas nozīmi adaptācijas posmā jeb to, ka mācības ir daudz efektīvākas jaunienācēju dzimtajā valodā vai kontaktvalodā. Ilgtermiņa integrācijai nozīmīga ir latviešu valodas praktiska pielietošana. Esošajās integrācijas programmās latviešu valodas elements tiek iekļauts fragmentāri.²⁹

4.1.4. Pieejamība reģionos ir nevienlīdzīga

Pēc KM sniegtajiem datiem, kultūrorientācijaskursi tiek īstenoti Rīgā, Liepnā, Liepājā, Rēzeknē, Ventspilī, Jelgavā, Tukumā un tiek arī nodrošinātas attālinātas kursu grupas. Kaut arī kursi tiek piedāvāti vairākās vietās, var apgalvot, ka ģeogrāfiskas pārklājums nav pietiekami plašs un jaunienācējiem, kuri ir ārpus augstāk minētajām vietām, kursu pieejamība ir ierobežota. Pieejamību ierobežo arī darba un ģimenes apstākļi, transporta izmaksas un informācijas trūkums.

²⁹ Sabiedrības integrācijas fonds (2024). *Gada pārskats par integrācijas pasākumu īstenošanu Latvijā*. <https://www.sif.gov.lv/lv/publikācijas>

Attālinātie formāti daļēji mazina plaisu, tomēr neaizstāj klātienes nodarbības. Reģionos dzīvojošajiem jaunpieņacējiem iespējas piedalīties joprojām ir būtiski zemākas.

4.1.5. Datu un kvalitātes uzraudzības sistēma nav standartizēta

SIF un KM pārraudzītajos projektos izmanto atšķirīgas izvērtēšanas anketas un indikatorus, padarot rezultātus savstarpēji grūti salīdzināmus. Kā norāda PROVIDUS izvērtējums, *“integrācijas kursi Latvijā tiek īstenoti dažādos formātos, bez vienotiem satura un vērtēšanas kritērijiem, kas apgrūtina kopīgu efektivitātes novērtējumu”*³⁰. Arī SIF monitoringa dati apliecina, ka *“atšķirīgās izvērtēšanas formas neļauj nodrošināt salīdzināmus rezultātus par kursu ietekmi”*³¹. Trūkst vienotas digitālas datu sistēmas, kas ļautu analizēt dalībnieku pieredzi, ilgtermiņa ietekmi un programmu kvalitāti. Ar šo arī sastapāmies savā pētījumā, kad daļa no īstenotājiem nesniedza dalībnieku anketas, bet tikai anketu atbilžu apkopojumus, apgrūtinot datu savstarpējo salīdzināšanu un vienotu analīzi.

4.1.6. Finansējuma un plānošanas cikli ir nestabili

Kursu konkursu izziņošana notiek vēlīni, projektu termiņi ir īsi, un īstenotājiem ir ierobežotas iespējas nodrošināt ilgtermiņa kursu plānošanu, savlaicīgu grupu formēšanu, personāla piesaisti vai programmu pilnveidi. Šī kampaņveidīgā pieeja samazina kursu potenciālu būt par daļu no slāņveidīgas, ilgtermiņa integrācijas sistēmas.

4.1.7. Pasniedzēju profesionalitāte un atbalsta mehānismi

Pasniedzēju pieredze un pedagoģiskās prasmes būtiski ietekmē mācību kvalitāti, tomēr valstī nav vienotas pasniedzēju apmācības, supervīzijas vai akreditācijas sistēmas. Tas ietekmē gan metodisko kvalitāti, gan vienotu pieeju darbā ar mērķgrupām.

4.1.8. Politikas terminoloģija nav saskaņota ar praksē novērotajām jaunpieņacēju vajadzībām

Esošais jēdziens “kultūrorientācija” ne vienmēr atspoguļo mūsdienu integrācijas kursu galveno mērķi — nodrošināt jaunpieņacējiem prasmes un zināšanas, kas nepieciešamas ikdienas dzīves organizēšanai Latvijā (darbs, mājoklis, bērnu izglītība u.tml.). Kultūras izpratne ir svarīga, bet tā nav centrālā tēma un pirmā nepieciešamība jaunpieņacējam, kurš tikko ieradies Latvijā.

4.2. Rekomendācijas

4.2.1. Izstrādāt vienotu valsts līmeņa pamatprogrammu

Nepieciešams definēt minimālo saturu, tematiskās jomas, modulūkus, stundu skaitu un sasniežamos rezultātus, kas vienoti visiem jaunpieņacējiem. Starptautiskā pieredze apliecina, ka neatkarīgi no izcelsmes valsts pamatinformācija, kas nepieciešama adaptācijas sākumposmā, ir vienāda. Vienota pamatprogramma nodrošinātu salīdzināmību un vienotu kvalitāti visā valstī.

³⁰ PROVIDUS. (2020). *Integrācijas politikas īstenošanas izvērtējums Latvijā*. Rīga: Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS.

³¹ Sabiedrības integrācijas fonds. (2023). *Integrācijas pasākumu monitorings un izvērtējums 2022–2023*. Rīga: SIF.

4.2.2. Ieviest vienotu digitālu datu un monitoringa sistēmu

Izveidot centralizētu, daudzvalodu digitālo platformu, kurā tiek vākti un glabāti visi izvērtējuma dati. Tas sniegtu datus pierādījumos balstītai politikas plānošanai, ļautu salīdzināt rezultātus un analizēt ilgtermiņa ietekmi.

4.2.3. Nodrošināt elastīgus mācību formātus un reģionālās pieejamības paplašināšanu

Paplašināt klātienē, attālināto un hibrīdo formātu kombinācijas, kā arī attīstīt mobilās mācību vienības. Tas palielinās sasniedzamību reģionos dzīvojošajiem jaunpieņacējiem un strādājošajiem.

4.2.4. Sistēmiski iekļaut imersīvās aktivitātes programmās

Ekskursijām, valsts iestāžu apmeklējumiem, NVO iesaistei, sarunvalodas klubiem un vietējo kopienu pasākumiem jābūt programmas neatņemamai daļai. Šādas aktivitātes stiprina piederības sajūtu un mazina sociālo izolāciju.

4.2.5. Ieviest pasniedzēju profesionālās pilnveides un akreditācijas sistēmu

Izveidot vienotu apmācību, supervīzijas un akreditācijas sistēmu, kas nodrošina kopīgu metodiku, pedagoģisko kvalitāti un profesionālu atbalstu visā Latvijā.

4.2.6. Stabilizēt finansējuma un plānošanas ciklus

Sinhronizēt SIF un KM projektu konkursu grafikus, nodrošināt ilgtermiņa līgumus ar uzticamiem partneriem un radīt nosacījumus sistemātiskai programmu izstrādei, aprobācijai un pilnveidei.

4.2.7. Regulāri (ik pēc 2–3 gadiem) veikt satura aktualizāciju un aprobēt jauno saturu

Nepieciešama regulāra satura aktualizācija un jānodrošina izpēti par dalībnieku integrācijas ceļu — nodarbinātību, valodas prasmēm un sociālo līdzdalību, garenlaikā.

4.2.8. Precizēt terminoloģiju, saskaņojot to ar mūsdienu integrācijas politikas mērķiem

Kursu nosaukumiem un aprakstiem jāatspoguļo galvenais mērķis: jaunpieņacēju praktiskā iekļaušanās dzīvē Latvijā. Kultūras izpratnei jābūt skaidri definētai kā papildus, nevis centrālajai komponentei.

5. PROGRAMMAS IZSTRĀDE UN APROBĀCIJA

5.1. Programmas izstrādes un aprobācijas process

Sākotnējais programmas izstrādes process balstījās veseluma jeb holistiskā pieejā, kurā kultūrorientācijas mācības tika papildinātas ar Latvijas kultūras un latviešu valodas apguves elementiem, kā arī daudzveidīgiem atbalsta pasākumiem — imersīvām aktivitātēm sadarbībā ar vietējo kopienu, kurā jaunpienācēji dzīvo.

Pamatojums programmai balstīts vairākās sociālo zinātņu un pedagoģijas teorijās, piemēram, konstruktīvisms un kritiskā pedagoģija. Konstruktīvisms balstās universālā atziņā, ka cilvēki ir darbīgi un īsteno sevi darbībā, mērķtiecīgi meklējot iespējas gūt jaunas zināšanas, konstruējot tās nozīmīgā kontekstā. Konstruktīvismi ir iecietīgi pret kļūdīšanos mācību procesā. Ja izglītojamie ir kļūdījušies, mācību uzdevumu veicot, pedagogam ir jānovērtē ceļš, kuru viņi gājuši, veicot uzdevumu un ar noliedzošu novērtējumu nav jāsteidzas – pretējā gadījumā var apturēt patstāvīgu realitātes konstruēšanas procesu. Jāmin vēl dažas būtiskas konceptuālas konstruktīvisma atziņas, kuras radušas atspoguļojumu gan kultūrorientācijas programmas saturā:

- izglītojamā centrēta vide — pasniedzēji uzdod autentiskus – realitātei pietuvinātus - uzdevumus, veicina izpēti un kļūdas interpretē kā refleksijas avotu³²;
- atbalsta struktūras un sadarbība — zināšanas veidojas pārrunās, eksperimentējot un kopīgā jaunradē;
- vērtēšana mācīšanās dēļ — formatīvā atgriezeniskā saite ļauj noskaidrot, kā izglītojamie sasaista idejas, nevis cik precīzi viņi var reproducēt faktus³³.

Kritiskās pedagoģijas pieejas nozīmīgums ir īpaši aktuāls mūsdienu globalizētajā pasaulē, kur sociālā nevienlīdzība un netaisnība turpina būt aktuālas problēmas, arī migrācijas procesu cēloņos un to pārvaldībā. Šī pieeja palīdz veidot izglītību, kas ne tikai sagatavo indivīdus darba tirgum, bet arī veicina to kritisku un aktīvu līdzdalību sabiedrības pārveidošanā³⁴. Kritiskā pedagoģija ir būtisks instruments sociālās pārmaiņu taisnīguma virzienā veicināšanā. Tā pievērš uzmanību izglītības politiskajai dimensijai un mudina izglītojamos kļūt par kritiski domājošiem, sociāli aktīviem indivīdiem.

No citām ietekmīgās teorijām mināmas britu sociologa un politiķa Entonija Gidensa (*Giddens*)³⁵ strukturēšanas teorija, kura demonstrē, ka sociālo grupu un personu darbības rezultātā tiek radītas jaunas sociālās struktūras, kā arī turpinātas iepriekšējās, vēsturiskās. Tradicionālā un modernā mijiedarbība raksturo gan valstu, gan kopienu attīstību. Sociālā kapitāla teorija, kuru savos darbos attīstījis gan sociologs Pjērs Burdjē, gan politikas zinātnieks Roberts Patnems, skatāma no sabiedrības locekļu attiecību perspektīvas. Sociālās attiecības ir būtiskas vienotības stiprināšanai un veiksmīgām kopradē plānotām iniciatīvām. Sociālais kapitāls ir resursu kopums, kas raksturīgs solidaritātē un uzticēšanās balstītām sociālajām attiecībām. Jaunpienācēju integrācijas speciālistiem jārada iespējas cilvēkiem iepazīt vienu otru un veidot

³² Fosnot, C. T. (2013). *Constructivism: Theory, perspectives, and practice* (2nd ed.). Teachers College Press.

³³ Shepard, L. A. (2000). The role of assessment in a learning culture. *Educational Researcher*, 29(7), 4–14.
<https://doi.org/10.3102/0013189X029007004>

³⁴ Apple, M. W. (2004). *Ideology and curriculum* (3rd ed.). Routledge.

³⁵ Giddens, A. (1999). *Sabiedrības veidošanās* [The constitution of society]. Zvaigzne ABC.

jaunus uzticēšanās līmeņus kopīgās aktivitātēs. Visbeidzot minama racionālās izvēles teorija, kura sekmēja programmas autoru jaunradi virzīt arvien praktiskākā un pragmatiskākā gultnē, īpaši attiecībā uz kultūrorientācijas programmas satura elementiem. Racionālās izvēles teorijas autors angļu ekonomists Alfrēds Māršals (*Marshall*) uzskatīja, ka cilvēki ir ieinteresēti maksimāli palielināt savu lietderību, laimi vai peļņu, ka racionālais cilvēks izpētītu katru alternatīvu un izvēlētos to, kas vislabāk atbilstu viņa individuālajām vajadzībām. Šī nostādne arī skaidri izskanēja jaunpienācēju izpētes fokusgrupu diskusiju gaitā, kādēļ kultūrorientācijas programmas saturā mazāk vēstures un tradicionālās kultūras, par kurām interese nav liela, bet gan lietderīga informācija par ikdienas un darba dzīvi, kā arī tām Latvijā nepieciešamo prasmju attīstība.

Aprobācija tika īstenota kā iteratīvs pakalpojuma dizaina cikls, kur programmā secīgi tika integrēta mērķa grupu pieredze, ekspertu atzinumi un pasniedzēju novērojumi. Process ietvēra:

- divas aprobācijas grupas ar jaunpienācējiem — satura, tempa, saprotamības un praktiskās lietojamības testēšanai;
- koprades darbnīcu ar nozares ekspertiem — sistēmiskās atbilstības izvērtēšanai;
- kursu dalībnieku ievad un izejas aptaujas, kā arī fokusgrupas — mācību pieredzes kvalitātes un zināšanu pieauguma analīzei;
- pasniedzēju pašrefleksiju pēc katras nodarbības — problēmpunktu fiksēšanai un uzlabojumu identificēšanai.

Programmas melnrakstu izstrādāja LU Ekonomikas un sociālo zinātņu fakultātes docente un pētniece Liesma Ose, un tas tika iekļauts Nodevumā Nr. 2. Šī programma kalpoja par pamatu pirmajai aprobācijas grupai. Balstoties uz aprobācijas rezultātiem, programmas saturs, stundu apjoms un tematiskā secība tika koriģēti, lai izveidotu galīgo, valstiskam mērogam piemērotu programmas versiju (sk. 2.tabulā).

5.2. Programmas aprobācijā

5.2.1. Programmas aprobācija pirmajā grupā

Par grupas izveidi

Pirmā aprobācijas grupa tika izveidota sadarbībā ar Rīgas Tehnisko universitāti (RTU) un projektu CeMeWe. Šie partneri uzņēmā-s nozīmīgu lomu, uzrunājot potenciālos dalībniekus savos komunikāciju kanālos — galvenokārt ārvalstu studentus un pētniekus, kuri dzīvo un studē, vai strādā Latvijā. Grupas organizēšana un norises koordinēšana notika ciešā sadarbībā ar SIA *M.Purple*, kas nodrošināja pasniedzēju, kursa saturu un metodisko atbalstu. Kursa dalībnieki bija RTU dažādu līmeņu un studiju programmu studenti vai absolventi. Dalībnieku uzturēšanās ilgums Latvijā svārstījās no 3 nedēļām līdz 7 gadiem, bet pārstāvētās izcelsmes valstis bija Ukraina, Pakistāna, Indija, Uzbekistāna, Kamerūna, Japānas un Turcijas.

Attēls 3. Pirmā nodarbība, pirmajai grupai. Attēla autore Andra Marta Babre.

Kursa dalībnieku atlase apliecināja sākotnējo interesi — pieteicās 22 personas, taču klātienē apmeklējums starp nodarbībām būtiski svārstījās: uz 1. nodarbību ieradās 10 dalībnieki, uz 2. nodarbību — 8, uz 3. nodarbību — 6, uz 4. nodarbību — 4, uz 5. nodarbību ieradās 7 dalībnieki. Kopumā pirmo aprobācijas grupu apmeklēja 13 unikāli dalībnieki (t. i., kopējais personu skaits, kas piedalījās vismaz vienā nodarbībā). No tiem 5 dalībnieki noklausījās vismaz 80% no kursa jeb apmeklēja vismaz 4 no 5 nodarbībām. Apmeklējuma lapa pieejama Pielikumā Nr 1, taču ir jāatzīmē, ka 2. nodarbība neatspoguļo precīzu dalībnieku skaitu, 3 cilvēki nebija parakstījušies.

Secinājumi

Secinājumi par grupas lielumu

Lai arī grupa izrādījās mazāka, kā sākotnēji bija plānots, mazāka grupas dinamika izrādījās pozitīva saturā un metodiskajā ziņā — jau pirmās nodarbības laikā pasniedzēji konstatēja, ka nelielā grupā iespējams aptvert vairāk satura, strādāt padziļināti un pielāgot tempu individuālajām vajadzībām. Tādējādi aprobācijas gaitā tika pieņemts lēmums saīsināt kursa kopējo apjomu par četrām akadēmiskajām stundām, apvienojot tēmas un koncentrējoties uz praktiskākajiem aspektiem.

Vienlaikus jāatzīmē būtisks izaicinājums, kas saistīts ar šī kursa brīvprātīgo raksturu. Tā kā kurss nav obligāts, dalībniekus nav iespējams pilnībā motivēt vai noturēt uz pilnu programmas ciklu, īpaši tad, ja nodarbības notiek ārpus dalībnieku darba vai studiju laika.

Pamatmoduļa “Dzīve Latvijā” programmas apjomu samazinot par 4 akadēmiskajām stundām, konstatēts, ka izglītojamie programmas apguves laikā paši labprāt mājās izmanto tos informācijas avotus, kurus pasniedzēja ieteikusi, piemēram, attiecībā uz iekārtošanos darbā, mājokļa īri un iekārtošanu, alternatīviem latviešu valodas pamatu apguves avotiem, kā arī papildina zināšanas par imigrācijas noteikumu aktuālajām izmaiņām. Šim lieliski noderēja izveidotā Whatapp grupa kursu dalībniekiem, kurā raiti varēja nosūtīt gan visus aktuālos materiālus, gan atgādinājumus par nodarbībām, gan informāciju par kopienas vai tematiskajiem pasākumiem, kuri varētu būt informatīvi un noderīgi jaunienācējiem.

Secinājumi par programmas saturu

Balstoties uz mācību dalībnieku vajadzībām programmas saturā iekļaujamās sekojošas izmaiņas:

1. uzsvērt interaktīvas iespējas tiešsaistē mācīties latviešu valodu, ietverot demonstrācijas un izmēģinājumus;
2. nekoncentrēties uz diplomu atzīšanas tematiku izglītībā, jo tā vairumam izglītojamo vairs nav aktuāla, bet tā vietā iepazīstināt ar iespēju veikt diplomu atdzīšanu kā tādu, sekojot Akadēmiskās Informācijas centra vietnē atrodamajai informācijai angļu valodā;
3. attiecībā uz darba iespēju jautājumiem, lietderīgi būtu iesaistīt NVA ekspertu mācību norisē, kurš informētu par darba tirgus un NVA pakalpojumu aktualitātēm;
4. veselības aprūpes jautājumi ir aktuāli dalībniekiem — dažiem ir pieredze tās izmantošanā, un tas dod iespēju veidot pēdējo nodarbību vēl interaktīvāku, vairāk izzinot un izmantojot izglītojamo līdzšinējo pieredzi un palīdzot risināt radušās problēmas;
5. kultūrsensitīvas saziņas tematiku, kura sākotnēji bija vērsta uz vispārēju izglītojamo kultūrkompetences attīstību, savienot ar izglītojamajiem aktuālu saturu — mājokli, medicīnas iestādēm, darbu, mācībām, satiksmi, izklaides iespējām, vietējo tūrismu.
6. mājokļa tematiku lietderīgi papildināt ar komunālo pakalpojumu sistēmas informāciju un praktiskiem dzīvokļa iekārtošanas jautājumiem;
7. iepazīt ne vien darba regulējumu un iespējas, bet arī nodokļu sistēmu Latvijā;
8. nodarbību gaitā tika samazināts oriģināli plānotais stundu skaits — no 26 akadēmiskajām stundām uz 20 — un mainīta nodarbību tematiskā secība:
 - 1. nodarbība (4 ak. st.), kurā izglītojamos iepazīstina ar Latvijas valsti, tās iedzīvotājiem, dabu, politisko un ekonomisko realitāti, kā arī aktuālo imigrācijas regulējumu;
 - 2. nodarbība (4 ak.st.) par izglītības, latviešu valodas apguves un darbā iekārtošanās jautājumiem;
 - 3. nodarbība (4 ak.st.) par mājokļa īri un iekārtošanu;
 - 4. nodarbība (4 ak.st.) par saziņu un sadarbību ar vietējiem iedzīvotājiem, izmantojot iepriekšējo nodarbību laikā apgūto tematiku un izglītojamajiem zināmus latviešu sarunvalodas elementus, kā arī apmēram pusstundu praktizējot sarunvalodu aktuālās ikdienas situācijās;

- 5. nodarbībā (4 ak.st.) izglītojamie papildina savas zināšanas par veselības aprūpi un sociālā atbalsta iespējām (2 ak.st.), kam seko apgūtā satura kopsavilkums un vērtēšana, izmantojot testu.

Secinājumi par izmantotajām metodēm mācību laikā

Attiecībā uz izmantotajām metodēm konstatēts, ka nepieciešama pastāvīga interaktivitāte mācību laikā: dalībnieku interesēm un vajadzībām atbilstošs saturs nodrošināts viņus aktīvi nodarbinot patstāvīgā darbā ar pasniedzēja piedāvātiem resursiem, pasniedzējam konsultējot, un dodot iespējas izdarīt pozitīvas izjūtas un gandarījumu sniedošus atklājumus par dzīvi Latvijā. Kā veiksmīgākie mācību procesa brīži norādāma 1. nodarbībā pielietotā “vērtību spēle”, kurā izglītojamie gan apgūst Latvijas Republikas Satversmes principus, gan gūst atziņas par kopīgajām un atšķirīgajām vērtību prioritātēm jaunajā mītnes zemē un savā izcelsmes zemē. 4. nodarbībā par saziņu ar vietējiem iedzīvotājiem izglītojamie ar atsaucību uztvēra stereotipu un autostereotipu analīzes aktivitāti, kas palīdzēja viņiem attīstīt dzīvei svešā sabiedrībā nepieciešamo toleranci un izpratni par vietējo saziņas kultūru, kā arī viktorīnu par sadzīves situācijām, kurā izglītojamajiem bija iespēja dalīties pieredzē.

Noslēdzot aprobācijas pirmo ciklu, tika veiktas sekojošas izmaiņas:

- saturiskais uzlabojums (lietas, kuras jāiekļauj tēmās);
- metodikas diversifikācija;
- programmas apraksts papildināts ar pirmo tēmu “Grupas iepazīšanās”;
- sasniežamo rezultātu reducēšana un daudz praktiskāku, reālāku rezultātu definēšana, ņemot vērā, piemēram, ka nav iespējams nodrošināt visiem vienādu pieeju simulētā e-pakalpojumu vidē, kur var praktizēties e-pakalpojumu lietošanā un attīstīt savu digitālo kompetenci;
- ir mainīta nodarbību secība, sākot ar nodarbību “Esi gatavs saziņai un sadarbībai ar vietējiem: kas Tev ir jāzina un jāprot?”, tad “Latvijas valsts pārvalde un imigrācijas nosacījumi”, pēc tam “Nodarbinātība: kādas ir manas iespējas?” un “Izglītība man un manai ģimenei”, un noslēgumā “Veselības un sociālās sistēmas: kā Latvijas valsts par mani rūpējas?”;
- jau pirmās aprobācijas grupas mācību materiālu plānošanas laikā, vienojoties ar pasniedzēju, tika samazināts kopējais stundu skaits no 26 ak. stundām uz 20 ak. stundām. Pēc pirmās grupas aprobācijas, ņemot vērā dalībnieku kavējumus nodarbību sākumā un kavējumu apjomu kopumā, tiek nolemts, ka saturu var apgūt arī 20 ak. stundās, kas tiek tālāk aprobēts otrajā grupā.

5.2.2. Programmas aprobācija koprades darbnīcā

Otrais aprobācijas posms notika 2025. gada 8. oktobrī Rīgā, aicinot uz koprades darbnīcu ekspertus, kuri ikdienā darbojas ar jaunienācējiem. Darbnīcas mērķis bija apzināt, kas praksē kavē vai veicina integrācijas kursu īstenošanu, un kopīgi ar dažādu jomu pārstāvjiem atrast

iespējamos risinājumus efektīvākai un iekļaujošākai kursu norisei. Puse no laika tika veltīta arī tam, lai šie eksperti caurskata programmas versiju jau pēc pirmā aprobācijas posma, kritiski to analizē no sava skatupunkta darbā ar dažādām jaunienācēju grupām (strādājošie, studenti, bēgļi un patvēruma meklētāji u.c.).

Attēls 4. Koprades darbnīca ar ekspertiem. Autoru radīts.

Darbnīcā piedalījās 21 dalībnieks, pārstāvēt plašu iesaistīto pušu loku — gan darba devējus (*SIA Kaija*, *SIA Omniva*, *SIA Accenture Latvia*, *A/S Rīgas Satiksme*), gan augstskolas (*RTU*, *Turība*), kas uzņem ārvalstu studentus, gan organizācijas, kas īsteno kultūrorientācijas un integrācijas kursus (*SIA Hotel School*, *NVO Drošā māja* un *Gribu palīdzēt bēgļiem*), kā arī sociālos darbiniekus no Patvēruma meklētāju izmitināšanas centra “Mucenieki” un Sabiedrības integrācijas fonda Vienas pieturas aģentūras (*SIF VPA*). Kopā sanāca profesionāļi, kuri ikdienā strādā ar jaunienācējiem un varēja sniegt dažādus skatupunktus uz to, kā kursi tiek organizēti, kādas ir to stiprās puses un kādi uzlabojumi būtu nepieciešami.

Darbnīcas norise tika strukturēta vairākos posmos:

- **dalībnieku iepazīstināšana ar pētījuma rezultātiem un aktuālajām problēmām integrācijas jomā** - tika atgādināti jautājumi, ko jaunienācēji bieži uzdod par dzīvi Latvijā — kā atrast darbu, kā saprast veselības aprūpes un izglītības sistēmu, kā

iekļauties sabiedrībā. Šī ievada daļa palīdzēja veidot kopīgu izpratni par jaunienācēju vajadzībām un pieredzi;

- **jaunienācēja profila veidošana** -dalībnieki tika sadalīti mazās darba grupās, kur katra izstrādāja jaunienācēja personas profilu, definējot konkrētā klienta grupas vajadzības un problēmas. Balstoties uz šiem profiliem, grupas analizēja esošo integrācijas kursu programmu un vērtēja, cik lielā mērā tās saturs atbilst identificētajām vajadzībām — kas programmā ir vērtīgs un nepieciešams, un kas būtu jāpapildina vai jāmaina. Šajā posmā izkristalizējās vairākas būtiskas vajadzības, tostarp praktiskā satura, vienkāršākas valodas un vizuālu piemēru nepieciešamība, kā arī vēlme pēc elastīgākiem apmācību formātiem;
- **ideju ģenerēšana** - darbnīca pārtapa par dinamisku ideju ģenerēšanas sesiju “Mans cepiens”. Katrs dalībnieks identificēja vienu būtisku problēmu, kas kavē integrācijas kursu efektivitāti, un vēlāk grupās šie “cepieni” tika apkopoti, grupēti un papildināti ar konkrētiem risinājumu priekšlikumiem. Grupas prezentēja savus secinājumus lielajā lokā, un kopīgi tika noteikti pieci galvenie izaicinājumi un to iespējamie risinājumi;
- **prioritāri risināmo jomu noteikšana** - izmantojot punktu balsošanas metodi, dalībnieki noteica trīs prioritārās jomas, kuras nepieciešams risināt vispirms. Par nozīmīgākajiem jautājumiem atzīti: integrācijas kursu pieejamība reģionos, satura praktiskā pielietojamība un labāka koordinācija starp SIF, pašvaldībām, darba devējiem un izglītības iestādēm.

Jautājot dalībniekiem, ko viņi paņēms līdzi no šodienas, izskanēja jautājumi “Kas notiek ar tiem, kas iebraukuši Latvijā jau pasen?” (piemēram, pirms diviem gadiem, ja jaunais kurss plānots primāri tikko iebraukušajiem)”, “Kā dabūt cilvēkus (jaunienbraucējus) esošajā ‘meinstrīmā’, kur latvieši jau ir, piemēram, bibliotēkās?” un komentāri, ka ir saņemta “daudz jauna informācija”, ka vajadzētu noformulēt nacionālo mērķi, ka “vajag online moduļus, lai var mācīties pašvadīti, mainīt tempu”, “Latvijā jau ir jaunienācēju integrācijas bāze, vajag vairāk ieguldīties latviešu apmācībās”.

Koprades darbnīca kalpoja kā nozīmīgs posms integrācijas kursu aprobācijas procesā, ļaujot apvienot pieredzi no dažādām sistēmām — izglītības, sociālās aprūpes un nodarbinātības — un radīt kopēju izpratni par to, kā padarīt kursus mērķtiecīgākus un cilvēkcentrētākus. Dalībnieki atzina, ka šāda formāta koprade palīdz saredzēt kopainu un rada sajūtu, ka katrs var ietekmēt integrācijas politikas kvalitāti praksē.

Secinājumi pēc koprades darbnīcas

1. Ir sadrumstalota informācija aprite starp iesaistītajām pusēm. Darbnīcas laikā darba devēji atzina, ka nebija lietas kursā, ka ir pieejami šādi kultūrorientācijas kursi Latvijā.
2. Nav vienots un skaidrs nacionālais mērķis, ko Latvijas valsts vēlas panākt ar savu integrācijas politiku attiecībā pret jaunienācējiem. Kā piemērs tika minēts dažādas pieejas augstākās izglītības jomā Latvijā un Igaunijā attiecībā uz jaunienācējiem - Latvijā nav uzdevums noturēt un integrēt ārzemju studentus, savukārt Igaunijā ir prasības gan apgūt kultūrorientācijas kursus, gan valodu, un integrēties darba vidē un sabiedrībā jau studiju laikā.

3. Nav pieejami un vienuviet koordinēti latviešu valodas kursi. Arī fakts, ka valodas kursi nav obligāti un liela daļa pakalpojumu ir pieejami jaunienācējam saprotamā valodā, neveicina vēlmi apgūt valodu. Spilgts piemērs ir SIA "Kaija", kas brīvprātīgi organizēja latviešu valodas kursus saviem darbiniekiem pēc darba laika — gan apmaksājot nodarbību laiku, gan sedzot valodas apmācību izmaksas. No 64 uzsākušajiem kursu pabeidza tikai 4 darbinieki.

Noslēdzot aprobācijas ciklu ar ekspertiem, tika veiktas sekojošas izmaiņas mācību programmā:

- precizēti sasniedzamie rezultāti atsevišķās tēmās;
- programma papildināta ar sadaļu "minimālais apgūstamais saturs", jo daudziem nebija skaidrs, ko nodarbība ietver, skatoties tikai uz nodarbības mērķi un sasniezamo rezultātu.

5.2.3. Programmas aprobācija otrajā grupā

Otrās aprobācijas grupas darbs norisinājās Rīgas centrā, tās darbība tika izsludināta oktobra sākumā izmantojot projekta CeMeWe, RTU, Vienas pieturas aģentūras (turpmāk tekstā - VPA), dažādu Facebook grupu saistībā ar jaunienācējiem Latvijā auditorijās. Pirms kursu izsludināšanas tika veikta potenciālās mērķgrupas ātrā anketēšana, noskaidrojot vēlamos laikus, kursu formātu utt. Atsaucās 45 respondenti, uz kā pamata tika izvēlēts otrās grupas norises laiks un formāts - 4 akadēmiskās stundas 4 vakaros, balstoties uz potenciālo dalībnieku iesūtītajiem datiem anketā un pasniedzēju, telpu pieejamību, tika izsludināta Kultūrorientācijas kursu grupa (kas sludinājumā gan tika saukta par integrācijas kursiem) 4 darba dienu vakaros plkst. 17.00-20.00 angļu valodā. Pieteicās 65 cilvēki no 20 dažādām valstīm, kuri Latvijā ir uzturējušies dažādu laika periodu (46% - līdz 3 mēnešiem, 25% - 3-12 mēnešus, 11% - 1-3 gadus un 18% - vairāk kā 3 gadus). Divas nedēļas pirms kursu uzsākšanas datuma tika apstiprināti 35 dalībnieki ar mazāko uzturēšanās laiku Latvijā un lielāko dažādību pēc uzturēšanās mērķiem, bet dienu pirms kursa sākuma no šiem 35 apstiprinātajiem dalībniekiem savu dalību atkārtoti apstiprināja vien 4, tāpēc tika pieņemts lēmums uzaicināt arī noraidītos 30 dalībniekus. Gala rezultātā otro aprobācijas grupu apmeklēja 22 cilvēki no Pakistānas, Indijas, Brazīlijas, Austrālijas, Afganistānas, Meksikas, Turcijas, Nepālas. 1. nodarbībā piedalījās 17 dalībnieki, 2. nodarbībā - 10 dalībnieki, 3. nodarbībā - 15 dalībnieki un 4. nodarbībā - 8 dalībnieki. Kursus 100% apjomā apmeklēja 6 cilvēki, bet vismaz 75% apjomā jeb 3 nodarbības apmeklēja 9 cilvēki. Apmeklējuma lapu var skatīt Pielikumā Nr.

Attēls 5. Otrā grupa, pirmajā nodarbībā. Autoru radīts.

Salīdzinājumā ar pirmo grupu, šī grupa bija ļoti vērsta uz sadarbību, savstarpēju sarunāšanos, viedokļu un pieredzes apmaiņu. To varēja skaidrot ar lielo dažādību, kas valdīja grupā, jo bija cilvēki, kas ir gan ar patvēruma meklētāja statusu, gan strādājoši, gan studenti, gan dalībniece, kas iet cauri repatriācijas procesam.

Apmeklējums, atgriezeniskā saite, ieteikumi

Aprobācijas ciklos iegūtie dati – pirms un pēc kursa veiktās dalībnieku pašnovērtējuma aptaujas, fokusgrupas kursu beigās, tiešie novērojumi un trīs dziļās grupu intervijas – apliecina, ka pilotētā programma būtiski uzlaboja dalībnieku zināšanas un pārliecību par dzīvi Latvijā. Tika analizētas gan kvantitatīvās izmaiņas piecās pamatjomās (izglītība, darbs, mājoklis, veselības un sociālā sistēma, kopējā adaptācija), gan kvalitatīvie komentāri un pieredzes stāsti par mācību procesu.

Kvantitatīvie rezultāti skaidri norāda uz pozitīvu ietekmi: salīdzinot tikai tos dalībniekus, kuri aizpildīja gan sākotnējo, gan noslēguma anketu (N=8), visās tematiskajās jomās vērojams būtisks zināšanu un pašpārliecības pieaugums. Visstraujāk uzlabojušās zināšanas par veselības aprūpi un sociālajām tiesībām (+1,75 punkti), mājokļa jautājumiem (+1,63) un izglītības sistēmu (+1,50), savukārt kopējā pārliecība par dzīvi Latvijā pieaugusi par 0,75 punktiem (aptuveni +19%). Šie

rezultāti atbilst OECD³⁶ un UNHCR³⁷ izmantotajiem integrācijas monitoringa indikatoriem, kur ir: (1) praktisko zināšanu pieaugums par valsts sistēmām un pakalpojumiem, (2) indivīda pašefektivitātes un pārliecības par spēju orientēties jaunajā vidē palielināšanās un (3) pakāpeniska drošības un līdzdalības sajūtas stiprināšana.

Kvalitatīvās atbildes noslēguma aptaujās un grupu intervijās papildina kvantitatīvos rādītājus, ļaujot dziļāk saprast dalībnieku pieredzi un mācīšanās dinamiku. Dalībnieki kursu biežāk raksturo kā “informatīvu”, “noderīgu”, “palīdzīgu”, “izglītojošu” un “draudzīgu”. Tāpat vairāki citāti uzsver pasniedzēju atbalstošo attieksmi un drošo mācību vidi: “Pasniedzēji vienmēr bija smaidīgi” (*“The moderators were always smiling”*), “Uzņemšana, viesmīlīga atmosfēra” (*“Welcoming atmosphere”*), “Jutos ļoti iesaistīts, bija daudz komandas darba” (*“Very much included, a lot of teamwork”*).

Intervijās atkārtoti parādās tēze, ka tieši interaktīvie elementi palīdzējuši vislabāk iegaumēt saturu: “Darbs mazās grupās un interaktīvi uzdevumi palīdzēja labāk saprast” (*“Work in small groups, matching tasks and other interactive methods”*), “Iesaistes līmenis bija iespaidīgs” (*“The engagement was impressive”*). Daži dalībnieki arī atzina, ka informācija atmiņā palika tieši tāpēc, ka tā bija personīgi nozīmīga vai papildināta ar piemēriem: “Es biju ieinteresēts tēmā, un palīdzēja daudzie resursi un saites” (*“I was interested in the topic, where there were a lot of links. So it helped.”*).

Dalībnieki, kuri tikko ieradušies Latvijā, īpaši novērtēja strukturētos skaidrojumus par izglītības sistēmu, imigrācijas procesiem un darba meklēšanas kārtību. Daudzi norāda, ka šī informācija jau izmantota praksē – darba meklēšanā, medicīnas pakalpojumu izmantošanā, mājokļa izvēlē, sadzīvē un komunikācijā ar vietējiem. Kā uzsvēra viens dalībnieks: “Jau noderēja – darba jautājumi, imigrācijas jautājumi.” (*“Already used the the job and immigration related information”*). Vēl cita dalībiece norādīja: “Latvijas kultūras normas mēs jau sākām izmantot” (*“The norms of the Latvian culture, we use already”*).

Grupu intervijas izgaismoja arī sociālo dinamiku. Kopumā dalībnieki jutušies iesaistīti, droši un uz klausīti: “Mēs jutāmies draudzīgi gan ar pasniedzējiem, gan citiem dalībniekiem”, “Ļoti iesaistīts” (*“Very much included”*). Vienlaikus daži atzina, ka starp dalībniekiem savstarpējā mijiedarbība varētu būt vēl aktīvāka, minot ka izteiktu sadarbību piedzīvoja pirmajā dienā. Tas norāda uz nepieciešamību turpmāk iestrādāt papildu strukturētus ice-breaking un kopdarba elementus.

Motivāciju turpināt apmeklēt nodarbības veicināja personīga interese par dzīvi Latvijā un vēlme labāk adaptēties jaunajā vidē. Tāpat nozīmīga bijusi draudzīgā atmosfēra un pasniedzēju profesionālā, rosinošā attieksme.

Vienlaikus intervijās iezīmējās vairākas konkrētas idejas uzlabojumiem, kas saskan ar aprobācijas laikā novēroto. Vairāki dalībnieki ierosināja iekļaut vairāk imersīvu, praktisku pieredzi: “Būtu labi, ja pēdējā nodarbība būtu ekskursija” (*“It would have been nice to have the*

³⁶ OECD (2018). *Settling In: Indicators of Immigrant Integration*. Paris: OECD Publishing.

³⁷ UNHCR (2022). *Results Monitoring Framework for Integration*. Geneva: UNHCR.

last class as an excursion”), “Vizītes būtu lieliskas” (*“Visits could be great”*), “Kaut kas, ko paņemt līdzi – kādi materiāli, grāmatas” (*“Something to keep, some books”*). Tāpat dalībnieki ierosināja pielāgot nodarbību laikus, jo vakara sesijas bieži pārklājas ar darbu: “Laiks pārklājas ar darba stundām” (*“Time collides with work hours”*), “Nedēļas nogales būtu labākas” (*“Weekends would be better”*). Atsevišķiem cilvēkiem šķērslis bija loģistika vai transporta pieejamība, lai gan daļa atzina, ka motivācija to palīdzēja pārvarēt: “Es vienmēr gaidīju šo dienu” (*“I was always waiting for the day”*), “Mums nebija autobusa braukšanas kartiņas, bet tās mums iedeva.”

Kopumā aprobācijas dati – kvantitatīvie rezultāti, anketu kvalitatīvie komentāri un dziļās grupu intervijas – apstiprina, ka izstrādātā programma ir atbilstoša, lietojama un efektīva. Tā sniedz praktisku, tieši izmantojamu atbalstu jaunpienācēju ātrai un drošai iekļaušanai sabiedrībā. Vienlaikus pilotēšana ļāva precīzi identificēt tās satura un metodikas daļas, kurās nepieciešama turpmāka pilnveide: vairāk imersīvu aktivitāšu, elastīgāks formāts, mērķētāka informācija par mājokļiem, nodokļiem un darba tirgu, kā arī papildu sociālās dinamikas stiprināšana nodarbību laikā.

Noslēdzot aprobācijas otro ciklu, programmā tika veiktas šādas izmaiņas:

- veidot grupas no dažādām sociālajām grupām un nacionalitātēm (otrās grupas atlases princips bija kontakt valodā);
- veikt ievada un izejas aptaujas (sk. 2. pielikumu), lai labāk saprastu vajadzības un izvērtētu kursu norisi un efektivitāti; aptaujas var papildināt ar izejas intervijām vai fokusgrupu, lai padziļinātāka saprastu kursu efektivitāti un veiktu atkārtotus uzlabojumus kursu īstenošanas sniegumā;
- organizēt kopīgu informācijas apmaiņas punktu, kurā arī paši dalībnieki var dalīties ar informāciju (abās grupās sekmīgi tika izmantotas *WhatsApp* grupas);
- papildināt klasē apgūto ar praktisku pieredzi, piemēram, muzeju apmeklējumiem, kopīgiem pasākumiem, ekskursijām uz vietām, par kurām tiek stāstīts kursā, vai ēdienu degustācijām (abās aprobācijas grupās kafijas pauzēs bija iespēja pagaršot Latvijai raksturīgus produktus un ēdienus). Attiecīgi programma tiek papildināta ar papildu 4 ak. stundām imersīvām aktivitātēm;
- kursu laikā aicināt piedalīties un iesaistīties aktuālajos kopienas pasākumos (otrās grupas laikā daudz tika runāts par Veļu laiku un gaismas festivāliem, kas novembrī norisinās Latvijā);
- lai gan programmas saturs tika aprobēts veiksmīgi 16 ak. stundās, uzskatām, ka gala programmai jābūt 20 ak. stundu garai, lai pasniedzējam būtu vairāk laika atbildēt uz jautājumiem, iet dziļāk tēmās un plānot vairāk aktīvas darbošanās ar informāciju nodarbības laikā. Gala programma tiek apstiprināta uz 20 ak. stundām + 4 ak. stundas imersīvām aktivitātēm.

5.3. Aprobācijas kopsavilkums

5.3.1. Pētījuma dalībnieku kvantitatīvie rādītāji

Aprobācijas procesā piedalījās divas pilotgrupas - kopumā 35 unikālie dalībnieki no vairāk nekā 12 valstīm, ar dažādu uzturēšanās ilgumu, juridisko statusu un no dažādām sociālām grupām (studenti, strādājošie, patvēruma meklētāji u.c.):

- Pirmajā grupā pieteicās 22 personas, no kurām 13 apmeklēja vismaz vienu nodarbību un 5 apguva vairāk nekā 80 % programmas;
- otrajā grupā pieteicās 65 personas, bet 22 piedalījās nodarbībās, no kuriem 9 apmeklēja vismaz 75 % kursa.

Abās grupās novērots tipisks brīvprātīgo kursu apmeklējuma kritums starp nodarbībām, tomēr dalībnieku dažādība un aktīvā iesaiste ļāva pilnvērtīgi pārbaudīt satura saprotamību, tempu un praktisko lietojamību. Papildu kvalitatīvu pienesumu sniedza koprades darbnīca ar 21 ekspertu, kas palīdzēja izvērtēt programmas atbilstību sistēmiskajiem integrācijas izaicinājumiem.

5.3.2. Galvenie uzlabojumi pēc mācību programmas pilotēšanas

Balstoties aprobācijas rezultātos un koprades darbnīcas secinājumos, gala programmā veikti šādi būtiskākie uzlabojumi:

- samazināts un fokusēts stundu apjoms: pamatmodulis noteikts 20 akadēmisko stundu apjomā koncentrējoties uz praktiski nozīmīgākajām tēmām, un 4 akadēmiskās stundas imersīvām pieredzēm, bet ar iespēju piemērot atkāpes grupām, kurās ir seniori un/vai dalībnieki, kuri apgūst pamatmoduļa kursu saturu ar tulka starpniecību;
- pārstrukturēta tematiskā secība, virzot saturu no pamata orientācijas uz konkrētām ikdienas situācijām (saziņa un vietējā sabiedrība → valsts un imigrācijas regulējums → izglītība un darbs → mājoklis → veselība un sociālais atbalsts);
- precizēti sasniedzamie rezultāti, padarot tos reālistiskus un izmērāmus, fokusējoties uz izpratni par sistēmām un spēju patstāvīgi atrast un izmantot informāciju;
- stiprināts interaktivitātes un līdzdalības elements – lielāks īpatsvars diskusijām, situāciju uzdevumiem, vērtību spēlēm, praktiskiem piemēriem un pieredzes stāstiem;
- papildinātas kursu izvērtēšanas rekomendācijas ar ievada un izejas aptaujām, kuras ļauj novērtēt dalībnieku apmierinātību, ieguvumu un kursu norises kvalitāti, kā arī konstatēt, cik lielā mērā sasniegti plānotie rezultāti;
- kā sistēmiska rekomendācija formulēts ieteikums labāk koordinēt kursu un latviešu valodas apguvi, kā arī nodrošināt vienotu informācijas punktu par valodas kursiem un integrācijas iespējām.

Gala programma ir pieejama sadaļā 6.1.3. 3.tabulā un izmantotie mācību materiāli ir pieejami:

https://drive.google.com/drive/folders/1R5T8L11IETLS1ZbaGbrD2a7riseNEspQ?usp=drive_link

Kopumā aprobācijas process apstiprināja, ka izstrādātā programma ir īstenojama, praktiska un mērķa grupai atbilstoša. To var vadīt arī cilvēks bez specifiskas pieredzes ar mērķgrupu, lai arī tā ir vēlama.

6. INTEGRĀCIJAS KURSU PAMATMODUĻA PROGRAMMA

6.1. Programmas apraksts

6.1.1. Programmas mērķis un sasniedzamie rezultāti

Līdzīgi kā citās Eiropas savienības valstīs, kur pilsoniskā izglītības galvenais mērķis ir “...nodrošināt un sekmēt tiesīgo trešo valstu pilsoņu integrāciju, sniedzot viņiem zināšanas un prasmes, kas nepieciešamas, lai pilnvērtīgi piedalītos uzņemošās sabiedrības sociālajā, ekonomiskajā, kultūras un politiskajā dzīvē. Tāpat tas kalpo tam, lai sagatavotu trešo valstu pilsoņus ievērot attiecīgās valsts vērtības un noteikumus, izprast uzņemošās sabiedrības darbības principus un iepazīt pieejamos pakalpojumus” (*EMN INFORM – Civic Training*, 4. lpp.)³⁸. Arī Latvijas pētījumā piedāvātas integrācijas kursu programmas galvenais mērķis ir sistēmiski sekmēt jaunpienācēju izpratni par Latviju kā savu jauno mītnes zemi un dot viņiem zināšanas, prasmes un atbalstu, kas nepieciešams ikdienas dzīvei, līdzdalībai sabiedrībā un labbūtībai, vienlaikus stiprinot praktiskās, pilsoniskās un komunikācijas prasmes un uzlabojot nodarbinātības iespējas.

Programma ir veidota tā, lai:

- palielinātu jaunpienācēju praktiskās zināšanas par valsts institūcijām, pakalpojumiem un ikdienas dzīvi Latvijā;
- attīstītu prasmes, kas nepieciešamas darbam, mācībām un ikdienas saskarsmei, tai skaitā pamata izpratni par darba tirgu, mājokļa īri, izglītības un veselības sistēmu;
- stiprinātu pašefektivitāti un psiholoģisko drošības sajūtu, nodrošinot atbalstošu, cilvēkcentrētu mācību vidi;
- veicinātu kontaktus ar vietējo sabiedrību un līdzīgos apstākļos esošiem jaunpienācējiem, radot platformu pieredzes apmaiņai un savstarpējam atbalstam;
- radītu tiltu uz citiem integrācijas resursiem – latviešu valodas kursiem, nodarbinātības dienestiem, studentu un profesionālajām kopienām, NVO un pašvaldību iniciatīvām.

Jaunpienācēja integrācija tiek sasniegta, kombinējot klātienes nodarbības, patstāvīgu darbu ar uzticamiem digitālajiem resursiem, iesaisti vietējās kopienas aktivitātēs un konsultācijas ar VPA personālu.

Mācību programmas sasniedzamie rezultāti:

1. **Zināšanas** par Latvijas valsti - politisko iekārtu, demokrātijas un cilvēktiesību vērtībām, valsts un pašvaldību funkciju dalījumu, imigrācijas tiesisko regulējumu un jaunpienācēju tiesībām, par Latvijas sabiedrību, saskarsmes normām, kultūras dzīvi, par īres tiesībām, ekonomiku, darba un nodokļu regulējumu, savām tiesībām uz izglītību, veselības aprūpi, sociālajiem pabalstiem un pakalpojumiem.

³⁸ European Migration Network (2024). *Civic Training for Third-Country Nationals in EU Member States*. EMN Inform. Pieejams: https://home-affairs.ec.europa.eu/document/download/04645b74-4351-4fcc-884a-0293f004dce7_en

2. **Domāšanas prasmes** - analizēt tiesisko regulējumu sev svarīgos jautājumos; atrast un kritiski novērtēt informāciju tiešsaistē un publiskajā telpā, pacietīgi iepazīties ar oficiālo vietņu materiālu – anketu u.c. dokumentu, ko pats var aizpildīt - instruktāžu un sekot tai; argumentēti izklāstīt savas vajadzības un intereses;
- Sociālās prasmes** - drosme pirmajam veidot kontaktu ar vietējiem iedzīvotājiem kopienā un iestāžu pārstāvjiem, aizstāvēt savas tiesības oficiālajā saziņā valsts pārvaldes un pašvaldību iestādēs, organizēt savas etniskās vai citas piederības kopienas pārstāvjus kopīgām aktivitātēm.
3. **Kompetences:** komunikatīvā kompetence lietišķai un privātai saziņai, spēja izmantot latviešu sarunvalodas frāzes, spēja novērtēt un ikdienā atbilstoši reaģēt kultūrspecifiskās situācijās gan profesionālā dzīvē, gan mītnes kopienu aktivitātēs; pilnveidota spēja mācīties, pilnveidotas nodarbinātības spējas, spēja orientēties mājokļa, veselības aprūpes, izglītības un sociālo pabalstu un pakalpojumu jautājumos.

Personām, kuras VPA profilētas kā personas ar traumas pieredzi, paralēli pamatmoduļa apguvei vai pirms tās ieteicams “psiholoģiskā atbalsta modulis”, kurš sīkāk aprakstīts sadaļā 6.1.3.

6.1.2. Mācību pieejas un metodes

Programmas metodiskā pieeja balstās problēmbalstītā izglītībā (PBI) — mācību modelī, kur izglītojamie un pasniedzējs kopīgi risina reālās dzīves situācijām pietuvinātas problēmas. Šī pieeja izmantota sociālā darba izglītībā Latvijā un plaši pielietota starptautiskās vadības studijās. PBI stiprina prasmi analizēt, kritiski domāt, argumentēt lēmumus un sadarboties, kā arī balstās uz dalībnieku iepriekšējo pieredzi, to vienlaikus paplašinot un izaicinot.

PBI mācību process sākas ar problēmas identificēšanu, pēc kuras izglītojamais, atbilstoši savam kompetences līmenim, cenšas to risināt. Pasniedzējs ir līdzdalīgs partneris — viņš palīdz noteikt, kādas zināšanas vai prasmes nepieciešams pilnveidot, lai līdzīgas situācijas dalībnieks spētu risināt ikdienas dzīvē. Jaunās kompetences tiek apgūtas individuāli vai mazās grupās un integrētas dalībnieka dzīves pieredzē³⁹.

PBI praksē būtiska ir sadarbība — gan starp pasniedzēju un izglītojamo, gan starp pašiem dalībniekiem. Strādājot kopā, viņi attīsta spēju:

- sastrādāties un organizēt kopīgu darbu,
- komunicēt un argumentēt,
- pielāgoties un ieklausīties,
- kritiski izvērtēt idejas un pieņemt kolektīvus lēmumus.

³⁹ Eglīte, E., & Šilņeva, L. (2001). Kas ir problēmbalstīta izglītība. SDSPA „Attīstība”.

Optimālais izglītojamo skaits vienā grupā ir 3–5 cilvēki. Šāda mēroga grupa veicina savstarpējo mijiedarbību, kopīgu mērķorientētu rīcību un grupas identitātes veidošanos — ar kopīgām vērtībām, normām un sadarbības kultūru.

Ieteicamās mācību metodes programmas apguvei

Programmas apguvē jāizmanto dažādas mācību metodes, kas atbalsta pieaugušo mācīšanos, mērķtiecīgu līdzdalību un praktisku orientāciju uz ikdienas dzīvi. Tālāk ir aprakstītas metodes, kuras īpaši ieteicams iekļaut kultūrorientācijas kursu norisē.

Prezentācija

Prezentācija nodrošina skaidru un vizuāli strukturētu informācijas izklāstu, izmantojot uzskates līdzekļus (video, slaidus, plakātus u.c.). Tā palīdz dalībniekiem ātri uztvert būtiskos faktus un rada vienotu izpratni par konkrēto tēmu.

Diskusija

Diskusija balstās uz dalībnieku savstarpējo mijiedarbību un pieredzes apmaiņu, palīdzot noskaidrot attieksmi pret konkrētām problēmām un apzināt dažādus iespējamus risinājumus. Tā var norisināties lielajā grupā, pāros vai mazās darba grupās. Diskusija veicina kritisko domāšanu, salīdzinot pieredzes un interpretācijas.

Grupu

darbs

Darbs mazās grupās (līdz sešiem cilvēkiem) motivē dalībniekus iesaistīties kopīgā uzdevuma risināšanā, daloties ar savām prasmēm, pieredzi un idejām. Tas attīsta sadarbības un komunikācijas prasmes, kā arī palīdz kopīgi nonākt pie risinājumiem. Uzdevumiem jābūt skaidri formulētiem un vēršoties uz rezultātu.

Individuālais

darbs

Individuāli veicami uzdevumi palīdz nostiprināt zināšanas un praksi dalībnieka personīgajā tempā. Šī metode ļauj izvērtēt individuālo izpratni un prasmju attīstību, neietekmējoties no citiem dalībniekiem.

Lomu

spēles

Lomu spēle ļauj dalībniekiem iejusties konkrētās situācijās, piemēram, komunikācijā ar darba devēju, veselības aprūpes speciālistu vai mājokļa saimnieku. Metode attīsta empātiju un palīdz labāk saprast cēloņus, rīcības iespējas un sekas. Pēc lomu spēles būtiska ir refleksija, lai mazinātu emocionālo spriedzi un apzinātu galvenās mācības.

Simulācijas

Simulācijās visi dalībnieki piedalās iepriekš definētā scenārijā, kurā nepieciešams secīgi pieņemt lēmumus un rīkoties. Atšķirībā no lomu spēles, simulācijā ir mazāk improvizācijas iespēju un skaidri noteikti norises nosacījumi. Īpaši svarīgas ir pārrunas pēc simulācijas, analizējot sajūtas, izaicinājumus un mācību secinājumus.

Jautājumu—atbilžu

sesija

Šī metode palīdz ātri noskaidrot dalībnieku zināšanu un izpratnes līmeni, kā arī veicina aktīvu

iesaisti. Auditoriju var sadalīt divās daļās — vieni uzdod jautājumus, otri atbild, kamēr pasniedzējs moderē procesu.

Atgriezeniskā saite un refleksijas aplis

Refleksijas aplis sniedz dalībniekiem iespēju nosaukt savas atziņas, emocijas un ieguvumus pēc konkrēta uzdevuma vai nodarbības. Tas palīdz strukturēt mācību pieredzi un stiprina dalībnieku pašrefleksijas prasmes. Pareizi vadīta atgriezeniskā saite iedrošina dalīties ar personīgajiem novērojumiem, nevis vispārinātiem vērtējumiem.

Vērtēšanas metodes

Snieguma novērtēšanai PBI galvenokārt izmanto formatīvo vērtēšanu. Līdzās pasniedzēja vērtējumam darba noslēgumā – konkrētās problēmsituācijas atrisinājuma novērtējumam – svarīga ir gan formatīvā vērtēšana mācību procesa sākumā, kad pasniedzējs izvērtē izglītojamo zināšanas par problēmu, kā arī izglītojamo pašvērtējums un citu izglītojamo novērtējums. Populārākā pašvērtējuma metode ir mape jeb *portfolio*, kurā izglītojamais apkopo visus materiālus, ko tas ieguvis, lai papildinātu savu kompetenci un atrisinātu problēmu. Populārākais citu izglītojamo vērtējuma formāts ir rakstiskas atsauksmes par citu grupu prezentētajiem problēmu risinājumiem.

Piemēram, kultūrorientācijas mācību grupā ir četras izveidotas mācību grupas un katra piedāvā savu problēmas atrisinājumu, tad visi grupas dalībnieki veido mapes, vienas grupas pārstāvji raksta atsauksmi par otras grupas prezentāciju un otrādi, un tam pievieno pasniedzēja gala novērtējumu.

Summatīvā vērtēšana notiek katra moduļa noslēgumā. Individuālo pārbaudījumu veido tiešsaistē, izmantojot moduļa saturam atbilstošu jaunu problēmsituāciju, kurai ir līdzība ar moduļa gaitā atrisināto, bet kura prasa jaunas informācijas izmantošanu un informācijā pamatotu lēmuma pieņemšanu. Indikatīvi par katru no problēmsituācijām dalībniekam jāatbild uz 5 jautājumiem.

Pēc pamatmoduļa apguves jaunpienācējs saņem sertifikātu, kurā norādītas apgūtās kompetences. Līdzīgus sertifikātus saņem arī izvēles moduļu absolventi. Lai saņemtu sertifikātu par apgūto moduli, dalībnieku apmeklējumam klātienē ir jābūt vismaz 90%.

Pedagoģa kvalifikācija

Pieaugušo izglītībā rezultātu vislabāk sasniegt pasniedzēja un izglītojamo kopdarbībā, kur izglītojamais ir partneris, un abu mācību procesa dalībnieku mērķis ir kvalitatīva izglītība. Izglītojamais aktīvi iesaistās mācībās, vairo ticību saviem spēkiem, pieaug viņa motivācija un pašvērtējums. Pasniedzējs PBI ir mācību procesa veicinātājs – viņa darbības aktīvākie posmi ir moduļa problēmas piedāvājums un atgriezeniskā saite mācību procesa noslēgumā. Pārējā laikā viņš ir izglītojamo komunikācijas partneris, uz līdzvērtīgām tiesībām iesaistās problēmas apspriešanā, piedāvā savu pieredzi un konsultācijas. Būtiski, ka pasniedzējs nedrīkst piedāvāt problēmas risinājumu – viņš veicina izglītojamo domāšanas darbību, piedāvā intelektuālus darbības rīkus – izziņas metodes, kas ved pie problēmas risinājuma.

Minimālās nepieciešamās kultūrorientācijas kursu pasniedzēju kompetences un pieredzes prasības:

- otrā līmeņa profesionālā augstākā izglītība humanitārajās vai sociālajās zinātnēs, pieredze pieaugušo izglītībā un/vai pedagoģiskā izglītībā;

- vēlama praktiska darba un saskarsmes pieredze darbā ar ārvalstniekiem, pieredze starpkultūru komunikācijā un/vai dažādības vadībā;
- svešvalodu zināšanas; vēlama pieredze vairāku valodu izmantošanā pedagoģiskā procesā;
- ir prasme plānot un vadīt interaktīvas nodarbības.

6.1.3. Saturs un tematiskā struktūra

Programmas moduļu īstenošanas laika sadalījums:

- pamatmodulis “Dzīve Latvijā” ir plānots 24 akadēmiskās stundas garš, kas var tikt mācīts 3 klātienē dienas (8 ak. st. dienā) vai 6 vakara nodarbības (4 ak. st. dienā). Svarīgi! Ir pieļaujams garāks programmas apguves laiks, gadījumā, ja grupā ir jāizmanto tulks, piedalās cilvēki ar lēnāku apguves tempu (piemēram, seniori, cilvēki ar traumas pieredzi, u.c. gadījumi).
- katrs izvēles modulis – 2 līdz 8 akadēmiskās stundas, kuras var organizēt atkarībā no dalībnieku pieredzes un vajadzībām.

Pamatmodulis sadalīts 6 tēmās, papildus grupas iepazīšanas (1 ak.st) un noslēguma kopsavilkums un vērtēšana (2 ak.st.) Katras tēmas apguves apjoms svārstās no 1 līdz 4 ak.st.(skat. 3.tabulu). Būtiski, ka tēmu secību iespējams mainīt pēc 1. nodarbības, kurā pasniedzējs noskaidro dalībnieku priekšzināšanas un vajadzības.

Stundu apjoms ir samazināts un fokusēts, balstoties aprobācijas rezultātos: daļu informācijas dalībnieki labprāt apgūst patstāvīgi, savukārt klātienē tiek akcentētas situācijas, kurās būtiska ir dialoga, skaidrojuma un praktiskās pieejas klātbūtne. Papildu tiek paredzēta iespēja attālinātām konsultācijām (līdz 2 ak. stundām vienā modulī), ja tas nepieciešams konkrētās grupas vajadzībām, kā arī 4 ak.st. imersīvām aktivitātēm, kursa satura apguves nostiprināšanai vai papildināšanai.

4 izvēles moduļi - elastīgas programmā apgūtā papildināšanas iespējas atbilstoši jaunpienācēja interesēm vai situācijai Latvijā - (katrs 2 līdz 8 ak. stundas): *Izvēlies studēt Latvijā, Senioru iespējas, Kā veidot uzņēmumu Latvijā?* un *Psiholoģiskā atbalsta modulis* (patvēruma meklētājiem u.c. jaunpienācējiem ar traumas pieredzi). Plānotie sasniedzamie rezultāti modulī *Izvēlies studēt Latvijā*: praktiski apgūta uzturēšanās atļauju pieprasīšana mācību turpināšanai, zināšanas par veselības apdrošināšanas iespējām, zināšanas par brīvprātīgā darba iespējām, diplomu un kvalifikāciju atzīšanu, prakses iespējām uzņēmumos un iestādēs, NVO sektorā. Plānotie sasniedzamie rezultāti modulī *Senioru iespējas*: zināšanas par pensiju regulējumu un atvieglojumiem pensionāriem un senioriem, sociālo atbalstu senioriem, senioru interešu pārstāvību un līdzdalības iespējām NVO, veselības aprūpes pieejamību un nepilna laika nodarbinātības iespējām. Plānotie sasniedzamie rezultāti modulī *Kā veidot uzņēmumu Latvijā?*: zināšanas par komercdarbības regulējumu, prasmes efektīvi sazināties ar potenciāliem darbiniekiem Latvijas sabiedrībā, zināšanas par darbinieku piesaistes veidiem, izpratne par darba un nodokļu tiesisko regulējumu.

Psiholoģiskā atbalsta moduli ieteicams īstenot paralēli pamatmoduļa programmas apguvei vai pirms tās traumas ietekmes mazināšanai un jaunpienācēja labbūtības sekmēšanai, jo pastāvīgas trauksmes klātbūtnē mācīties efektīvi nav iespējams. Sasniegzamais rezultāts šajā

modulī - psiholoģiska gatavība un interese apgūt dzīvei Latvijā nepieciešamās prasmes un zināšanas.

Visos moduļos plānoti latviešu valodas praktizēšanas elementi par moduļa satura tematiku.

Kā iepriekš skaidrots kultūrorientācijas pasākumu īstenošanas metodoloģijā, moduļu apguves laiku papildina kompetenču praktizēšana kopienu aktivitātēs.

3.tabula. **Pamatmodulis “Dzīve Latvijā” programma**

Tēma	Mērķis	Sasniedzamie rezultāti	Minimālais apgūstamais saturs
Iepazīšanās. 1 ak.st.	Savstarpēji iepazīties un radīt drošu mācību vidi.	Dalībnieks: - jūtas droši, motivēti un pieņemti grupā; - spēj pastāstīt par sevi, savu pieredzi un mācību gaidām; - izprot kursa struktūru, noteikumus, mācību metodes un praktisko organizāciju.	Grupas iepazīšanās aktivitātes (vārdi, izcelsme, mērķi Latvijā, pieredze). Drošas un cieņpilnas mācību vides principi (komunikācijas noteikumi, konfidencialitāte, kultūrsensitivitāte). Kursa programma, norises kārtība, laika plānojums un praktiskā organizācija.
Esi gatavs saziņai un sadarbībai ar vietējiem: kas Tev jāzina un jāprot? 3 ak.st.	Sniegt dalībniekiem izpratni par starpkultūru saziņas īpatnībām Latvijā un pamatzināšanas latviešu valodā, lai veicinātu veiksmīgu ikdienas komunikāciju un sadarbību ar vietējiem iedzīvotājiem	Dalībnieks: - lieto saziņā vismaz 10 pamata frāzes latviešu valodā; - orientējās tiešsaistē pieejamos rīkos un vietnēs, lai patstāvīgi apgūtu latviešu valodas pamatfrāzes; - spēj raksturot vismaz 3 vispārpieņemtās sociālās normas Latvijā; - prot atrast informāciju par uzņemšanās kopienas aktivitātēm un iespējām piedalīties tajās bez maksas.	Tipiska uzvedība un sociāli sankcionēta uzvedība Latvijā (piemēram, viesošānās, uzvedība uz ielas, svētkos, kritiskās situācijās, kad jālūdz palīdzība), tradīcijām, svinamām dienām un to saistību ar Latvijas kultūru un vēsturi, etnisko stereotipu analīze, latviešu sarunvalodas elementu apguve – kā veidot sarunu, izrunāt frāzes un vārdus iepazīšanās situācijās.

Latvijas valsts pārvalde un imigrācijas nosacījumi 4 ak.st	Iepazīstināt dalībniekus ar Latvijas politisko sistēmu, pamatvērtībām un imigrācijas regulējumu, kā arī ar viņu tiesībām un pienākumiem saistībā ar iebraukšanas un uzturēšanās procesu.	Dalībnieks: • atšķir galvenās Latvijas valsts pārvaldes institūcijas, to līmeņus un funkcijas; • raksturo uzturēšanās atļaujas pieprasīšanas kārtību, balstoties nodarbībā gūtajā informācijā un savā pieredzē; • nosauc savas tiesības Latvijā un galvenās Satversmē garantētās cilvēktiesības.	Latvijas vēsture kontekstā ar Latvijas valsts struktūras izveidošanos, Latvijas politiskā sistēma, valsts un pašvaldību funkcijas, Valsts prezidenta, Saeimas un valdības pilnvaras un funkcijas, Satversmes pamatvērtības un cilvēktiesības. Latvijas himna. Imigrācijas process, priekšnoteikumi, dokumentācija un VPA pakalpojumi.
Pajumte un mājoklis: kā iekārtoties uz dzīvi Latvijā? 2 ak.st.	Sniegt praktiskas zināšanas par mājokļa meklēšanu, īres līgumiem, deklarēšanos, komunālo pakalpojumu saņemšanu un iekārtošanos.	Dalībnieks: • atpazīt, kas ir likumīgi un kas nav likumīgi attiecībā uz mājokļa īres jautājumiem; • orientējas komunālo pakalpojumu veidos (siltumapgāde, elektrība, ūdensapgāde, u.c.), izprot to nozīmi Latvijā; • izprot saistību starp pakalpojumiem un tiesībām, ja esi deklarējis savu dzīves vietu Latvijā; • orientējas tiešsaistes pakalpojumu sniedzēju vidē (ss.com, u.c.), prot izmantot to piedāvātos resursus, lai iekārtotu savu dzīvesvietu atbilstoši personīgā budžeta iespējām.	Mājokļu daudzveidība: valsts nodrošinātie sociālie mājokļi, tiesības pirkt un pārdot nekustamo īpašumu, deklarēšanās pienākums un mājokļa īres process, īres līgumi, komunālie pakalpojumi. Dzīvokļu meklēšanas iespējas: sociālo tīklu grupas, sludinājumu portāli (ss.com. u.c.). tiešsaistes resursi, kuros iespējams iegādāties mājokļa iekārtošanai nepieciešamo (mēbeles, interjera priekšmetus, sadzīves tehniku).

Nodarbinātība: kādas ir manas iespējas? 4 ak.st.	Nodrošināt informāciju par Latvijas darba tirgus iespējām jaunpienācējiem, NVA pakalpojumiem, darba tiesībām un uzņēmējdarbības uzsākšanas iespējām.	Dalībnieks: • pārzina darba likumu un darba līguma pamatnoteikumus; • pārzina savas iespējas nodarbinātības atbalstam, kuras sniedz NVA; • sagatavo vai pielāgo savu esošo CV atbilstoši Latvijas darba tirgum, lai sevi pieteiktu kā darba tirgus dalībnieku; • orientējas nodarbinātības un uzņēmējdarbības veidos un zina to darbību regulējošās Latvijas valsts iestādes.	Darba tirgus Latvijā, darba meklēšana, darba sludinājumi – vakanču portāli, darba līgumi, nodokļi, NVA funkcijas un pakalpojumi
Veselība un sociālās tiesības: kā Latvijas valsts par mani rūpējas? 2 ak.st.	Palīdzēt dalībniekiem orientēties veselības aprūpes sistēmā un sociālajā aizsardzībā, galvenokārt pabalstos, izprast ģimenes ārsta un neatliekamās palīdzības funkcijas	Dalībnieks : • zina neatliekamās palīdzības tālrunu numurus, to, kādos gadījumos tos lietot; • spēj raksturot Latvijas veselības aprūpes sistēmu, orientējas tajā; • spēj uzskaitīt tos sociālos pabalstus un pakalpojumus, kuri Latvijā viņam pienākas saskaņā ar viņa juridisko statusu (termiņuzturēšanās atļauja vai pastāvīgās uzturēšanās atļauja) un apzinās to saistību ar nodokļu maksājumiem.	Ārkārtas un pirmās palīdzības dienesti, aplikācija 112 Latvija, ģimenes ārsta funkcijas un pieejamība, nosūtījumu sistēma, veselības aprūpes pakalpojumi svešvalodās. Valsts budžets, saistība starp nodokļu maksājumiem un sociālās apdrošināšanas sistēmu Latvijā. Sociālās apdrošināšanas sistēma, aktuālie pabalsti - bezdarba un slimības gadījumos, ģimenes pabalsti un vecāku pabalsti, pensijas, pabalsti personām ar invaliditāti.

Izglītība man un manai ģimenei 2 ak.st.	Sniegt izpratni par Latvijas izglītības sistēmu, tās iespējām savai un savas ģimenes locekļu izaugsmei	Dalībnieks: • zina un var nosaukt izglītības līmeņus Latvijā; • zina, kur vērsties diplomu un kvalifikāciju pielīdzināšanas jautājumos; • spēj orientējas pieaugušo izglītības, profesionālās pilnveides un profesionālās izglītības iespējās Latvijā.	Izglītības līmeņi Latvijā, pieaugušo izglītības iespējas, izglītības, nodarbinātības un latviešu valodas apguves saistība.
Pēdējā nodarbība – apgūtā kopsavilkums un vērtēšana 2 ak.st.	Apkopot kursā apskatītās tēmas, nostiprināt zināšanas un veikt apguves līmeņa pārbaudes testu.	Dalībnieks : • spēj nosaukt savas pamatvajadzības saistībā ar piedzīvoto integrācijas procesu Latvijā; • zina, kur griezties pēc palīdzības, lai šīs pamatvajadzības īstenotu; • izpratis kursā aplūkoto tēmu nozīmi savā dzīvē Latvijā un reālistiski izvērtējis sevis sasniegto rezultātu līmeni.	Iepriekš apgūtais saturs.
Imersīvās aktivitātes. 4 ak.st.	Piedzīvot, praktizēt un papildināt programmas laikā apgūtās prasmes un zināšanas praktiskajā vidē.	Dalībnieks: • praktiskā vidē piedzīvo, pielieto un pilnveido programmas laikā apgūtās zināšanas un prasmes, • paplašina savu pieredzi dzīvē Latvijā, iesaistoties vietējās kopienas aktivitātēs, • apliecina savu gatavību dzīvei Latvijā, sniedzot konkrētu un savām spējām atbilstošu ieguldījumu kopienas dzīvē.	Praktiska, izglītojoša un imersīva aktivitāte (ekskursija vai kopienas iepazīšanas diena) vietējā vidē. Piemēram, kopienai nozīmīgu objektu apmeklēšana (kultūras un sabiedriskie centri, muzeji, bibliotēkas, pašvaldības iestādes, publiskie pakalpojumu sniedzēji, potenciāli darba devēji, utt.) un/vai iepazīšanās ar vietējās kopienas iniciatīvām un tradīcijām, dalība pasākumos. piedaloties pasākumos un norisēs.

Papildus, lai atvieglotu SIF un/vai citus programmas īstenotāju šādas vai līdzīgas programmas licencēšanu, autori piedāvā 3. Pielikumā šīs programmas saturu saskaņā ar struktūru, kura ietverta Ministru kabineta 2023. gada 13. jūlija noteikumos Nr. 395 noteiktajā Neformālās izglītības programmas apraksta paraugā.

6.2. Vadlīnijas kursu kvalitātes uzraudzībai, novērtēšanai un ilgtspējīgai ieviešanai

Lai nodrošinātu kultūrorientācijas kursu kvalitāti, salīdzināmību un ietekmi ilgtermiņā, nepieciešams izstrādāt vienotu, visām institūcijām saistošu kvalitātes uzraudzības un monitoringa sistēmu, kā to prasa arī šī iepirkuma tehniskās specifikācijas 4.4. uzdevums.

Šo sistēmu veido četri savstarpēji saistīti elementi: sākotnējais novērtējums jeb ievades aptauja (*entry survey*) (2. pielikums), kursa procesa pārraudzība, un noslēguma jeb izejas aptaujas (*exit survey*) (2. pielikums) un 3/6/12 mēnešu monitorings (4. pielikums). Šāds izvērtējuma cikls atbilst starptautiskajai praksei, kuru izmanto OECD dalībvalstis, UNHCR un integrācijas aģentūras Somijā un Portugālē.

Sākotnējais novērtējums

Kvalitātes uzraudzība jāsāk pirms kursa. Vienota ievades anketa (*entry survey*) ļautu noteikt dalībnieka sākotnējās zināšanas, izprast vajadzības un gaidas no kursa, uzzināt par dalībnieka valodas prasmēm un īstermiņa mērķiem. Šis posms ir būtisks, lai nodrošinātu programmas atbilstību grupas vajadzībām un lai pēc kursa varētu objektīvi mērīt zināšanu un pašefektivitātes pieaugumu. Vienota ievades anketa (2. pielikums) ir obligāts elements jebkuram kursam, neatkarīgi no īstenotāja vai apmācību vietas.

Lai uzturētu metodisko kvalitāti mācību norises laikā, nepieciešama gan pasniedzēju pašrefleksija pēc katras nodarbības, gan īsas dalībnieku "pulsometra" aptaujas. Pasniedzējam jāfiksē satura saprotamības līmenis, grūtības, kuras novērotas grupā, un potenciālie uzlabojumi. Šī prakse jau tika izmantota aprobācijas ciklos un ļāva ātri pielāgot nodarbību metodes, saturu un secību, tādējādi būtiski uzlabojot programmas atbilstību dalībnieku reālajām vajadzībām, spējām un interesēm. Turklāt procesa uzraudzība nodrošina agrīnu kļūdu identificēšanu, tādējādi samazinot atbirumu un palielinot apmeklējumu.

Noslēguma novērtējums

Pēc kursa dalībniekiem jāaizpilda vienota noslēguma aptauja (2. pielikums), kas atspoguļo ne tikai apmierinātību, bet arī praktisko zināšanu pieaugumu, spēju orientēties Latvijas pakalpojumu sistēmā un pašefektivitātes izmaiņas. Atšķirībā no iepriekšējām programmām, kur kursu īstenotāji, kas izslēdza salīdzināmības iespējas - šai piemīt salīdzināmība un kopīga metodoloģija. Noslēguma kopējam novērtējumam jāietver arī īss tests par apgūto saturu, pašefektivitātes skalas un atvērtie jautājumi, lai fiksētu kvalitatīvo pieredzi.

Ilgtermiņa ietekmes izvērtējums (+3, +6, +12 mēneši)

Šobrīd Latvijā nepastāv sistēma, kas paredzētu ietekmes izvērtējumu ilgtermiņā, neviens no īstenotājiem neveic metodiski salīdzināmu monitoringu pēc kursa pabeigšanas, un valstī nav

ilgttermiņa datu par to, kā kultūrorientācijas kursi ietekmē jaunienācēju nodarbinātību, valodas lietojumu, veselības pakalpojumu pieejamību, sociālo līdzdalību vai piederības sajūtu. Lai šo trūkumu novērstu, jāievieš vienots personalizēts un centralizēts (sekojot dalībnieku gaitām Latvijā) pēcapmācību monitorings ar trīs fiksētām izvērtējuma fāzēm:

- **trīs mēnešus** pēc kursa - praktiskās darbības: vai dalībnieks ir pierēģistrējies ģimenes ārstam, atradis dzīvesvietu, izmantojis NVA pakalpojumus, uzsācis valodas kursus;
- **sešus mēnešus** pēc kursa - integrācijas progress darba tirgū, sociālās iesaistes rādītāji, digitālo un valodas prasmju pielietojums;
- **vienu gadu** pēc kursa - ilgtermiņa integrācijas indikatori: nodarbinātība, nodokļu maksāšana, stabilitāte, sociālā drošība, bērnu iekļaušanās izglītībā, piederības sajūta un dzīves kvalitātes rādītāji.

Šāds modelis atbilst Somijas un Portugāles integrācijas plānu monitoringam, kuros dalībnieku progress tiek pārskatīts ik pēc sešiem mēnešiem. Šī nodevuma ietvaros, atbildot uz tehniskās specifikācijas 4.uzdevuma prasībām, esam izstrādājuši rekomendējamo ilgtermiņa novērtēšanas sistēmas jautājumus (4.pielikums), kur daļa sakrīt ar ievades un izejas aptaujas jautājumiem, lai vienus un tos pašus indikatorus var salīdzināt ilgākā laika periodā. Pirms šādu datu ievākšanas, 3-6-12 mēnešus pēc kursu beigšanas, ir vērts atsvaidzināt jaunienācēja atmiņu, par kuriem kursiem, kādu saturu tiek runāts, lai dati atbilst patiesībai. Tādēļ, jo īpaši svarīgi ir, ka valstī ir vienota mācību programma uz kuru atsaukties un dati ir salīdzināmi.

Vienotas digitālas datu sistēmas izveide

Vienotas monitoringa sistēmas ieviešana nav iespējama bez vienotas digitālas datu platformas, kurā tiek reģistrēti:

- visi kursi un grupas (laiks, vieta, valoda, brīvās vietas);
- visi dalībnieki (reģistrācija, apmeklējums, ieejas/izejas aptaujas dati);
- visi izvērtējuma indikatori (zināšanu pieaugums, praktiskās prasmes, ietekme pēc 3/6/12 mēnešiem).

Šobrīd šāda sistēma Latvijā nepastāv, un dati ir sadrumstaloti starp dažādiem īstenotājiem, platformām un formātiem. Vienotas datu sistēmas izveide nodrošinātu gan caurskatāmību, gan datus pierādījumu balstītai politikas plānošanai, gan arī iespēju identificēt sistemātiskās problēmas: ģeogrāfisko nevienlīdzību, zemu sasniegjamību vai augstu atbirumu.

Ilgtermiņa ieviešanas nosacījumi

Ilgtermiņa veido gan metodoloģiskā skaidrība, gan institucionalizēta struktūra. Ar to saprot valsts līmenī izveidotu un uzturētu mehānismu, kur kultūrorientācijas kursi ir pastāvīga integrācijas politikas sastāvdaļa — ar skaidru atbildības sadalījumu, standartizētu saturu, vienotu kvalitātes uzraudzību un noturīgu finansēšanas modeli, nevis īstermiņa projektu rezultāts. Ilgtspējai būtiski ir nodrošināt, lai kultūrorientācijas kursi būtu pieejami tajās vidēs, kur jaunienācēji ikdienā uzturas: darba vietās, augstskolās, bibliotēkās, kopienu centros un pašvaldībās. Aprobācijas dati rāda, ka tieši šādās vidēs dalībnieki jūtas drošāk, iesaiste ir augstāka, un zināšanas tiek labāk pārnestas uz ikdienas situācijām. Tas atbilst arī starptautiskajai pieredzei, kur imersīvā, dabiskā vidē balstīta mācīšanās ir viens no spēcīgākajiem ilgtspējas priekšnoteikumiem.

Ilgospēju ietekmē arī plašāka integrācijas ekosistēma - jaunienācēja ilgtermiņa palikšana Latvijā, nodokļu maksāšana un praktiska iesaiste darba tirgū un sabiedrībā. Kultūrorientācijas kurss ir tikai pirmais solis plašākā procesā, un tā rezultāti var būt noturīgi tikai tad, ja valsts nodrošina koordinētu pieeju starp kultūrorientāciju, valodas apguvi, nodarbinātības politiku un sociālo atbalstu.

7. GALVENIE SECINĀJUMI UN REKOMENDĀCIJAS

7.1. Galvenie secinājumi no pētījuma un programmas aprobācijas

7.1.1. Kursu saturs un struktūra Latvijā nav vienots, kas būtiski ietekmē kvalitāti un rezultātu salīdzināmību.

Analizējot gan SIF, gan KM līdzšinējās programmas, redzams, ka kursu saturs, apjoms un metodika ievērojami atšķiras starp īstenotājiem. Vieni kursu veido kā informatīvas lekcijas, citi - kā interaktīvas darbnīcas, bet citi vēl - kā ekskursiju un praktisko aktivitāšu kombināciju. Aprobācijas grupas parādīja, ka tieši strukturētāka, modulāra pieeja ar skaidrām tēmām un praktiskiem uzdevumiem tiek novērtēta visaugstāk. Tomēr Latvijā šobrīd nav vienotu metodisko standartu un nav skaidru sasniedzamo rezultātu. Šī sadrumstalotība nozīmē, ka dalībnieku pieredze un iegūtais atbalsts atšķiras atkarībā no īstenotāja, nevis viņu vajadzībām. Turklāt bez vienotas struktūras nav iespējams salīdzināt kursu rezultātus un ilgtermiņa ietekmi - arī izvērtējuma anketas un indikatori šobrīd būtiski atšķiras starp programmu administrētājiem. Turklāt Latvijā neeksistē vienota jaunpienācēju sākotnējās vajadzību izvērtēšanas sistēma (profilēšana), kas citās valstīs ir pamatnosacījums satura pielāgošanai. Bez valodas līmeņa, sociālo vajadzību un nodarbinātības situācijas novērtējuma dalībnieki bieži nonāk nepiemērotās grupās vai patursos/aktivitātē, kas vēl vairāk samazina kursu efektivitāti un paaugstina atbirumu. Tas apliecina nepieciešamību ieviest zināmu elastību un programmas īstenošanu balstīt konkrēto jaunpienācēju integrācijas vajadzībās.

7.1.2 Institucionālā sadrumstalotība un sadarbības ekosistēmas trūkums būtiski kavē integrācijas politikas efektivitāti.

Analīze rāda, ka jaunpienācēju integrācijas politika Latvijā ir izteikti sadrumstalota — tās īstenošana sadalīta starp vairākām institūcijām (KM, SIF, Iekšlietu ministrija, LM, pašvaldības, NVA, augstskolas un dažādi īstenotāji), bez skaidras atbildības ķēdes par kursu kvalitāti, metodoloģiju, datu pārvaldību un mērķa grupu plūsmu koordināciju. Aprobācijas koprades darbnīcā darba devēji norādīja, ka viņiem bieži nav informācijas par kultūrorientācijas vai valodas kursu pieejamību, savukārt augstskolas uzsvēra, ka nav vienota informācijas avota, kurā apkopotu dati par pieejamajām grupām, brīvajām vietām un kursu saturu. Rezultātā mērķa grupa netiek pietiekami sasniegta, un dalībnieku piesaiste ir fragmentāra. Šī situācija būtiski atšķiras no Somijas, Igaunijas un Portugāles praksēm, kur integrācija tiek organizēta kā vienota sistēma ar skaidru hierarhiju un stabiliem partnerības mehānismiem. Šajās valstīs tieši koordinēta sadarbības ekosistēma — iesaistot darba devējus, augstskolas, pašvaldības un kopienu organizācijas — nodrošina augstāku kursu sasniedzamību un labāku noturību. Latvijā, savukārt, trūkst gan centralizācijas, gan vienota nacionālā mērķa integrācijas politikai, gan arī sistēmiskas sadarbības ar tiem cilvēkiem, kuri ikdienā ir vistuvāk jaunpienācējiem. Tas būtiski ierobežo iespēju nodrošināt kvalitatīvu, koordinētu un uz vajadzībām balstītu atbalstu jaunpienācējiem.

7.1.3. Potenciālo dalībnieku sasniegšana, motivēšana un noturēšana ir būtiski sarežģīta.

Gan koprades darbnīcā iesaistīto ekspertu viedokļi, gan intervijas ar īstenotājiem un aprobācijas grupu praktiskā pieredze parāda, ka, ja jaunpienācēji bieži strādā maiņu darbu, saskaras ar mobilitātes grūtībām, tad priekšroku dod tūlītēji risināmiem praktiskiem jautājumiem. Šādā situācijā jebkuri ierobežojumi kursu formātam un biežumam, tostarp KM nolikuma prasības (19.1., 19.4., 19.5.), faktiski samazina iespēju izveidot pilnas grupas un pielāgot mācības strādājošo un ģimeņu vajadzībām, piemēram, piedāvājot intensīvus nedēļas nogales kursus. KM sniegtie dati par kultūrorientācijas kursu grupām apliecina, ka 40% no grupām, kuras tiek uzsāktas, tiek pabeigtas ar nepilnu dalībnieku skaitu. Rezultātā kursu pieejamība un sasniegjamība būtiski cieš. Šie apstākļi izgaismo nepieciešamību pēc jaunas pieejas integrācijas kursu pieejamības un motivācijas mehānismiem, īpaši, ja mērķis ir sasniegt plašāku jaunpienācēju loku un nodrošināt patiesi iekļaujošu mācību pieredzi.

7.1.4. Kursiem kopumā ir raksturīgs augsts dalībnieku atbirums.

Analizējot KM sniegtos datus PMIF 2021–2027 aktivitātei “13.3. Trešo valstu pilsoņu integrācijas pasākumi...” tehniskā specifikācija, atklātas projektu iesniegumu atlases konkursa “Ievadkurss trešo valstu pilsoņiem par dzīvi Latvijā (1. posms)”, atbirums ir 11,5% no kursu uzsākušajiem un to nepabeigušajiem un 30% no tiem, kuri piesakās, bet līdz kursa beigām nenonāk. Aprobācijas grupās šī tendence izpaužas īpaši spilgti - no 87 cilvēkiem, kuri reģistrējās, kursu pabeidza tikai 14 jeb 16%, proti, 84% nepabeidza. Ar līdzīgiem izaicinājumiem saskaras arī līdzšinējie kursu īstenotāji. No KM datiem redzams, ka no 97 līdz šim īstenotajām grupām 38 gadījumos (aptuveni 40%) tās bijušas nepilnas, kas nozīmē, ka būtiska daļa grupu tiek vadītas ar mazāku dalībnieku skaitu nekā plānots vai tiek elastīgi pielāgotas reālajam apmeklējumam. No neoficiāliem avotiem zināms, ka atsevišķos gadījumos pasniedzēji lūdz dalībniekiem parakstīties par visu kursu arī tad, ja persona apmeklējusi tikai vienu vai dažas nodarbības, lai nodrošinātu formālu atbilstību līgumsaistībām. Šādu rīcību veicina arī pastāvošā sistēma SIF organizētajosursos: samaksa tiek veikta tikai par tiem dalībniekiem, kuri reāli apmeklē nodarbības, taču īstenotājam jau iepriekš jāsedz telpu īre, tulkas pakalpojumi un citi organizatoriskie izdevumi. Ja dalībnieki neierodas, izmaksas rodas, bet finansējums netiek saņemts. Šāda sistēma rada spiedienu uz īstenotājiem un veicina dalībnieku parakstu vai skaita viltošanas riskus. Rezultātā oficiālais atbiruma rādītājs izskatās zemāks, nekā tas ir realitātē - praksē bieži ir grūti nokomplektēt pilnas grupas un nodrošināt to pilnvērtīgu pabeigšanu. Kā norāda īstenotāji, augsts atbirums un nepilnas grupas ir viens no lielākajiem praktiskajiem izaicinājumiem visā kursu īstenošanas ķēdē. Tāpat gan KM, gan SIF projektu pārraudzībā iesaistītie darbinieki atzīst, ka ir konstatējuši pārkāpumus atskaišu lapās un personas datu izmantošanā, taču līdz šim pierādījumu trūkums nav ļāvis šīs situācijas risināt pēc būtības.

7.1.5. Kursu praktiskā lietderība ir augsta, taču dalībnieku pieredze liecina par nepieciešamību padarīt mācības vēl vairāk uz sadzīvi orientētas.

Gan 1183 analizētās kultūrorientāciju kursu dalībnieku anketas, gan aprobācijas izejas aptaujas dati rāda augstu kursu novērtējumu un to, ka dalībnieki īpaši augstu novērtē tieši tos kursa elementus, kas ir praktiski, demonstrēti un uzreiz izmantojami, piemēram, nodokļu kalkulatora

izmēģināšanu, latviešu valodas frāžu trenēšanu, īres sludinājumu analīzi, veselības aprūpes pieraksta soli-pa-solim skaidrojumu, NVA pakalpojumu reālu apskatu. Tajā pašā laikā dalībnieki norādīja, ka trūkst vairāk aktīvas prakses, piemēram, īsa izbraukuma uz bibliotēku, muzeju vai valsts iestādi, reālu dokumentu aizpildīšanas simulācijas, budžeta plānošanas uzdevumu utt. Tas sakrīt ar Eiropas valstu labās prakses piemēriem, kur imersīvās aktivitātes ir obligāta programmas sastāvdaļa. Tādējādi secināms: teorētiska informācija ir būtiska, taču papildus integrāciju var veicināt praktiska pieredze un iespēja mācīties “darbībā”.

7.1.6. Trūkst vienotas, ilgtermiņa datu sistēmas un monitoringa, kas neļauj novērtēt kursu reālo ietekmi.

Aprobācijas process un analīze parādīja, ka SIF un KM izmanto atšķirīgas anketas un indikatorus. PMIF projekti izmanto citu pieeju, bet īstenotāji vēl citu. Rezultātā nav iespējams noteikt, vai kursi uzlabo valodas prasmes, ikdienas kompetences, nodarbinātību vai sociālo līdzdalību. Turklāt Latvijā netiek veikti longitudinālie pētījumi par dalībnieku progresu pēc 3, 6 mēnešiem vai gada, kā tas ir Somijā, Portugālē un Igaunijā. Šī datu fragmentācija nozīmē, ka lēmumi par finansējumu, programmu izmaiņām un politikas prioritātēm tiek pieņemti bez skaidriem pierādījumiem. Aprobācijas dati vēlreiz apliecināja, cik kritiski nepieciešama ir digitāla datu un kvalitātes uzraudzības platforma, kas vieno SIF, KM, VPA un īstenotājus.

7.1.7. Terminoloģiskā un konceptuālā neskaidrība apgrūtināja politikas mērķu izpratni un īstenošanu.

Gan eksperti, gan īstenotāji norādīja, ka jēdziens “kultūrorientācijas kurss” neatspoguļo kursu patieso funkciju - palīdzēt jaunienācējiem *praktiski iekārtoties ikdienas dzīvē*. Analīze rāda, ka dalībniekiem vissvarīgākais ir darbs, mājoklis, veselība, sociālais atbalsts un ikdienas prasmes nevis kultūras zināšanu apguve šaurā izpratnē. Arī starptautiskā prakse rāda, ka orientācijas kursi citur tiek definēti kā *integration course, civic orientation, living-in-country modules*, uzsverot ikdienas lietderību. Tāpēc terminoloģijas neatbilstība rada gan maldinošas sabiedrības un partneru gaidas, gan samazina programmas redzamību mērķa grupās, kas pēc nosaukuma neizprot, kā kurss var risināt viņu praktiskās problēmas. Šī neskaidrība samazina sasniedzamību un kavē vienotas politikas izpildi.

7.1.8. Kultūrorientācijas kursi ir dārgi attiecībā pret sasniedzamo rezultātu.

KM sniegtie dati par PMIF 2021–2027 aktivitātes “13.3. Trešo valstu pilsoņu integrācijas pasākumi” 1. posma konkursu norāda uz augstām programmas izmaksām attiecībā pret vienu dalībnieku. Trīs īstenotājiem piešķirtā kopējā summa ir 810 420 EUR, un konkursa mērķis ir sasniegt 2220 jaunienācējus. Jau šobrīd fiksētais 11,5% atbirums nozīmē, ka faktiskā sasniedzamība varētu būt tikai ap 1985 dalībniekiem. Dalot finansējumu ar sasniegto dalībnieku skaitu, izmaksas ir aptuveni 412 EUR par vienu dalībnieku. Savukārt, ņemot vērā kursa minimālo apjomu — 30 akadēmiskās stundas, viena dalībnieka izmaksas ir 13,7 EUR par stundu. Kursu modelis, kāds tas ir šobrīd, nav ekonomiski ilgtspējīgs un prasa nopietnu pārskatīšanu, īpaši, ja mērķis ir sasniegt pēc iespējas plašāku jaunienācēju loku.

7.2. Galvenās rekomendācijas kursu īstenošanai pie esošās sistēmas

Šajā nodaļā izteiktās rekomendācijas ir pie situācijas, kur tiek saglabāta līdzšinējais īstenošanas modeli - centralizēti rīkoti konkursi, kur kultūrorientācijas kursus īsteno juridiskas personas (biedrības, SIA, izglītības iestādes). Mērķis ir padarīt esošo sistēmu funkcionālāku, efektīvāku un caurspīdīgāku.

Rekomendācijas, kuras var ieviest ar konkursa nolikuma grozījumiem

7.2.1. Ieviest vienotu valsts līmeņa kultūrorientācijas kursu programmu un standartizētus mācību materiālus.

Lai nodrošinātu kvalitāti un salīdzināmību visos reģionos, kursiem jābalstās vienā saturiskā un metodiskā programmā (piem., šajā iepirkumā izstrādātajā 24 akad. st. programmā). Vienoti materiāli, prezentācijas, uzdevumi un metodiskās vadlīnijas mazinātu sadrumstalotību un nodrošinātu konsekveni, un ļautu pasniedzējam vairāk domāt par satura pielāgošanu konkrētai grupai, nevis piemēru/materiālu izstrādei.

Ieviešanas grūtības: vidēja; Izmaksas: vidējas; Atbildīgās institūcijas: KM, SIF.

7.2.2. Plānot kultūrorientācijas kursu konkursu izsludināšanu savlaicīgi un noteikt vienotu komunikācijas standartu.

Savlaicīga konkursu izsludināšana novērstu situācijas, kad kursi jāorganizē steigā, neatbilstošā laikā vai ar ierobežotu ģeogrāfisko pārklājumu. Vienlaikus nepieciešama vienota komunikācijas sistēma, lai darba devēji, universitātes, sociālie darbinieki un kopienas saņemtu informāciju par kursiem savlaicīgi.

Ieviešanas grūtības: vidēja; Izmaksas: zemas; Atbildīgās institūcijas: KM, SIF.

7.2.3. Pielāgot kursu norises formātus – atļaut intensīvos un nedēļas nogales kursus, lai sasniegtu strādājošos un studentus.

Esošie KM konkursa nolikuma punkti (19.1., 19.4., 19.5.) kavē kursu pieejamību. Strādājošie un ģimenes dod priekšroku koncentrētam formātam, īpaši 2–3 nedēļas nogales sesijām. Šāda elastība būtiski uzlabotu apmeklējumu un mazinātu atbirumu.

Ieviešanas grūtības: zema; Izmaksas: zemas; Atbildīgās institūcijas: KM.

7.2.4. Noteikt standartus pasniedzēju kompetencei un ieviest īsu intensīvo ievadapmācību kursu vadītājiem.

Kvalitatīvam darbam nepieciešama vienota metodiskā bāze – 4 dienu apmācību kurss, pedagoģiskie principi, kultūrsensitivitāte, vadlīnijas darbam daudzveidīgām grupām, vienoti kritēriji pasniedzēju izvēlei, apmācības izgājušo pasniedzēju reģistrs.

Ieviešanas grūtības: vidēja; Izmaksas: vidējas; Atbildīgās institūcijas: KM, SIF sadarbībā ar augstskolām un NVO.

7.2.5. Standartizēt kvalitātes monitoringa un datu vākšanas instrumentus.

Nepieciešams vienots vērtēšanas ietvars: kopīgas anketas, indikatori, definēta datu vākšanas kārtība, minimālās prasības ievada/izejas aptaujām, kā arī atgriezeniskās saites (no izejas fokusgrupām, vai citiem avotiem) apstrādes protokols. Tas nodrošinātu salīdzināmus datus un pierādījumus balstītu politikas plānošanu.

Ieviešanas grūtības: vidēja; Izmaksas: zemas–vidējas; Atbildīgās institūcijas: KM, SIF.

Rekomendācijas, kuras īstenojamas ar KM/SIF sistēmas pilnveidi

7.2.6. Izstrādāt centralizētu digitālo platformu ar vienotu kvalitātes monitoringa un datu sistēmu.

Nepieciešams izveidot valsts mēroga digitālu risinājumu, kas vienuviet nodrošina kursu reģistrāciju, dalībnieku uzskaiti, apmeklējuma fiksēšanu, brīvo vietu pārvaldību, kursu kalendāru un grupu statusu, kā arī standartizētu datu vākšanu visiem īstenotājiem – kopīgas anketas, indikatorus, minimālās prasības ievada/izejas aptaujas un atgriezeniskās saites apstrādes protokolu. Šāda integrēta sistēma mazinātu informācijas zudumu, nodrošinātu salīdzināmus datus, palielinātu kursu sasniedzamību un ļautu veidot pierādījumus balstītu politiku.

Ieviešanas grūtības: augsta; Izmaksas: vidējas–augstas; Atbildīgās institūcijas: SIF sadarbībā ar VARAM/KISC un KM.

7.2.7. Nodrošināt individuālu integrācijas plānu jaunienācējiem bez kontaktvalodas, izmantojot VPA speciālistu atbalstu.

Situācijās, kad jaunienācējam nav kontaktvalodas ar kursa pasniedzēju, mācību apguve grupā kļūst neefektīva un rada augstu atbiruma risku. Šādos gadījumos nepieciešams nodrošināt individuālu integrācijas atbalstu caur Vienas pieturas aģentūras speciālistu, piesaistot tulku. Šī pieeja izmantojama arī gadījumos, kad cilvēka psiholoģiskā, sociālā vai veselības situācija liedz pilnvērtīgi piedalīties grupu nodarbībās. Individuāls plāns nodrošina ātrāku adaptāciju, precīzāku vajadzību izvērtēšanu un mazina sociālās izslēgšanas risku.

Ieviešanas grūtības: vidēja; Izmaksu ietekme: vidēja; Atbildīgās institūcijas: SIF, KM, VPA.

Rekomendācijas, kas prasa nacionālās politikas un sistēmas izmaiņas

7.2.8. Apsvērt kultūrorientācijas kursu sasaisti ar obligātajiem imigrācijas procesiem (daļējs obligātums).

Lai nodrošinātu augstāku sasniedzamību un noturību, kursiem jābūt cieši saistītiem ar noteiktiem valsts pakalpojumiem vai imigrācijas procedūrām. Starptautiskā prakse (Somija, Igaunija, Vācija)

rāda, ka daļējs obligātums būtiski palielina kursu efektivitāti un mērķa grupas iesaisti. Latvijā šādu mehānismu varētu piemērot, piemēram: piekļuvei bezmaksas valodas kursiem, noteiktu sociālo pakalpojumu izmantošanai, termiņa uzturēšanās atļaujas pagarināšanai ilgāk par 6 mēnešiem. Šāda sasaiste mudinātu jaunienācējus aktīvāk iesaistīties mācībās un mazinātu atbiruma līmeni.

Ieviešanas grūtības: augsta; Izmaksas: zemas–vidējas; Atbildīgās institūcijas: KM, Iekšlietu ministrija (PMLP), SIF, LM.

7.2.9. Precizēt terminoloģiju, saskaņojot to ar mūsdienu integrācijas politikas mērķiem.

Kursu nosaukumiem un aprakstiem jāatspoguļo galvenais mērķis – jaunienācēju praktiskā iekļaušanās dzīvē Latvijā (darbs, mājojums, veselība, valoda, sociālā līdzdalība), nevis šaurā nozīmē saprasta “kultūras” apguve. Ieteicams pāriet uz terminoloģiju, kas ir saprotama mērķa grupai un starptautiski salīdzināma (piem., “integrācijas ievadkurss”, “Living in Latvia”, “Civic orientation”), skaidri definējot kultūras izpratni kā papildinošu, nevis centrālo komponenti.

Ieviešanas grūtības: zema; Izmaksu ietekme: zema; Atbildīgās institūcijas: KM sadarbībā ar SIF, VPA.

7.2.10. Izvērtēt kursu konkursu attiecināmās izmaksas un pārskatīt finansēšanas modeli.

Pamatojoties uz aprēķiniem par izmaksām uz vienu dalībnieku, nepieciešams sistemātiski izvērtēt esošo konkursu attiecināmās izmaksas. Mērķis ir identificēt, kur līdzekļi rada vislielāko integrācijas ieguvumu un kur iespējams optimizēt izmaksas, piemēram, stiprinot individuālo atbalstu caur VPA gadījumos, kad mātes vai kontaktvaloda jaunienācējam ir reta un apmācību nolūkam ir nepieciešams tulks, kombinējot grupu un individuālos risinājumus vai mainot atlīdzības mehānismus īstenotājiem un atlīdzības kritērijus (ne tikai par dalībnieku skaitu, bet arī, piemēram, par sasniegtajiem kvalitātes rezultātiem).

Ieviešanas grūtības: vidēja; Izmaksu ietekme: zema–vidēja; Atbildīgās institūcijas: KM, SIF sadarbībā ar VPA un FM.

7.3. Galvenās rekomendācijas jaunā kursu īstenošanas sistēmā

Balstoties pētījuma rezultātos, aprobācijas pieredzē un starptautiskajos piemēros (Somija, Igaunija, Portugāle), tiek piedāvāts būtiski pilnveidots kultūrorientācijas kursu īstenošanas modelis, kurā saglabājas valsts kontrole pār kursu saturu un metodoloģisko pieeju, bet tiek decentralizēta un paplašināta kursu praktiskā pieejamība. Šis modelis risina galvenos problēmjautājumus, kas identificēti 7.1. sadaļā: zemā sasnieguma, kursu ģeogrāfiskā nevienlīdzība, augstais atbirums, informācijas trūkums, datu fragmentācija un vāja starpinstitucionālā koordinācija.

Šī pētījuma secinājumi apliecina, ka integrācijas kursu efektivitāti nosaka ne tikai saturs un metodika, bet arī tas, kur, kā un ar kādu regularitāti tie tiek piedāvāti. Esošā centralizētā projektu konkursu sistēma ierobežo kursu elastību, nesasniedz strādājošos un studentus, neveido pietiekamu vietējo kopienu iesaisti un neveicina kursu dabisku integrētību jaunienācēju dzīvēs

kontekstā. Turpretī valstis ar viszemāko atbirumu – Somija, Igaunija un Portugāle – īsteno pieeju, kurā orientācijas programmas tiek realizētas tur, kur jaunienācēji ikdienā uzturas, un kur kursu pieejamība tiek uzturēta caur plašu, apmācītu īstenošanas tīklu, nevis tikai profesionāliem pakalpojumu sniedzējiem.

Pilnveidotā kultūrorientācijas kursu īstenošanas modeļa uzbūve

Pilnveidotais modelis paredz, ka kultūrorientācijas kursu īstenošana kļūst par dalītu atbildību starp valsti, pašvaldībām, darba devējiem un kopienu organizācijām, vienlaikus nodrošinot skaidru, centralizētu kvalitātes un metodikas pārraudzību. Modeli veido pieci savstarpēji saistīti elementi:

7.3.1. Vienota valsts līmeņa metodika un programmas standarts

Valsts nodrošina publiski pieejamu, standartizētu kultūrorientācijas programmu 24 akadēmisko stundu apjomā, kas ietver saturu, sasniedzamos rezultātus, uzdevumus un metodiskās vadlīnijas. Visi īstenojamie, neatkarīgi no juridiskā statusa, strādā pēc vienotiem standartiem, kas nodrošina konsekveni un kvalitāti visos reģionos. Šī pieeja atbilst starptautiskajam modelim, kur programmas saturu centralizēti nosaka un izstrādā valsts, bet īstenošana notiek decentralizēti.

7.3.2. Apmācību un sertifikācijas sistēma kursu vadītājiem

Lai nodrošinātu vienotu kvalitāti, kursu vadītājiem tiek ieviesta īsa, bet intensīva 4 dienu apmācība, kas ietver metodiku, pedagoģiju, kultūrsensitivitāti, darbu ar dažādām mērķgrupām un praktisku simulāciju vadīšanu. Pēc apmācībām vadītājs tiek ierakstīts valsts uzturētā reģistrā, kas dod tiesības vadīt kursus jebkurā pašvaldībā, augstskolā, bibliotēkā, darba vietā vai NVO. Tas ļauj veidot plašu, elastīgu, lokāli pieejamu kursu īstenošanas tīklu ar stabilām kvalitātes garantijām.

7.3.3. Decentralizēta īstenošana – tur, kur atrodas jaunienācēji

Jaunais modelis paredz, ka kursus var organizēt jebkura organizācija vai institūcija, kas atbilst kvalifikācijas prasībām – pašvaldības, bibliotēkas, pagastu pārvaldes, augstskolas, darba devēji, sociālie dienesti, NVO vai kopienu centri. Kursi tiek piedāvāti tur, kur jaunienācēji reāli uzturas, tādējādi būtiski samazinot mobilitātes barjeras un palielinot noturību. Šī pieeja būtiski samazina atbirumu un palielina motivāciju, jo mācības kļūst par dabisku daļu no jaunienācēju ikdienas ritma.

7.3.4. Vienota digitāla platforma kursu reģistrācijai, pārvaldībai un monitoringa datiem

Lai nodrošinātu caurskatāmību, sasniedzamību un kvalitāti, tiek izveidota centralizēta digitālā platforma, kurā:

- tiek reģistrēti visi kursi un grupas (laiks, vieta, valoda, brīvās vietas);

- dalībnieki vai viņu pārstāvji var reģistrēties kursiem;
- īstenotāji ievada apmeklējumu un dalībnieku pamata datus;
- automātiski tiek savākti ievades/izejas aptaujas dati un pēcapsekošanas rādītāji;
- sistēma neļauj apmeklēt vienu un to pašu kursu atkārtoti, ja tas nav nepieciešams.

Šāda platforma atbilst starptautiskajiem piemēriem un nodrošina politikas plānošanai nepieciešamos datus.

7.3.5. Sasaistes mehānisms ar imigrācijas un integrācijas politikas procesiem

Lai nodrošinātu motivāciju un paaugstinātu kursu noturību, kultūrorientācijas kursi tiek sasaistīti ar noteiktiem valsts procesiem, piemēram:

- piekļuvi bezmaksas latviešu valodas kursiem,
- dalību noteiktos nodarbinātības pasākumos,
- vai uzturēšanās atļaujas pagarināšanas nosacījumiem ilgāk par 6 mēnešiem.

Starptautiskā pieredze apliecina, ka šāda sasaiste būtiski uzlabo kursu rezultātus un sasniegjamību, vienlaikus veicinot godīgu un saprotamu integrācijas ceļu jaunienācējiem.

Jaunā modeļa ietekme

Šis risinājums nodrošina:

- būtiski augstāku sasniegjamību, jo kursi notiek tur, kur ir jaunienācēji;
- zemāku atbirumu, pateicoties elastīgiem formātiem un lokālai pieejamībai;
- vienotu kvalitāti un saturu visā valstī;
- caurspīdīgu, digitāli pārvaldītu datu sistēmu ar skaidriem indikatoriem;
- uz pierādījumiem balstītus politikas lēmumus;
- stiprāku sadarbības ekosistēmu starp valsts institūcijām, darba devējiem, NVO un pašvaldībām;
- konsekventu integrācijas procesu, kas ir viegli saprotams gan jaunienācējiem, gan partneriem.

Šāds modelis padara Latviju par vienu no retajām valstīm, kas spēj kombinēt kvalitāti, elastību un sistemātisku monitoringu, nodrošinot gan tūlītēju atbalstu jaunienācējiem, gan valstiski nozīmīgu ilgtermiņa ietekmi - nodokļus, nodarbinātību, stabilitāti un sociālo kohēziju.

KOPSAVILKUMS

Šis gala ziņojums apkopo kultūrorientācijas kursu programmas izstrādes, aprobācijas un padziļinātās analīzes rezultātus, balstoties uz daudzmetožu pētījumu, starptautisko praksi un jaunpienācēju vajadzību sistemātisku izpēti. Pētījuma rezultātā ir izstrādāta praktiska, vienota un valstiskam mērogam piemērota programma “Dzīve Latvijā”, kas paredzēta jaunpienācēju sociālās, ekonomiskās un pilsoniskās integrācijas atbalstam. Programmas mērķis ir stiprināt jaunpienācēju spēju orientēties valsts un pašvaldību pakalpojumu sistēmās, darba tirgū un ikdienas dzīvē, tādējādi veicinot viņu sekmīgu iekļaušanos Latvijas sabiedrībā.

Pētījums izgaismo vairākus būtiskus izaicinājumus integrācijas pasākumu īstenošanā Latvijā. Identificēta sadrumstalota politikas pārvaldība, atšķirīga kursu kvalitāte, saturs un izvērtēšanas rīki. Būtisks izaicinājums ir arī ļoti augsts dalībnieku atbirums: gan valstiskajā praksē (30% no pieteikušajiem), gan aprobācijas ciklos (pabeidza tikai 16% reģistrēto). Starptautiskās analīzes rāda, ka sekmīgu sistēmu raksturo vienota pārvaldība, sākotnējā vajadzību izvērtēšana, modulāra pieeja, cieša sasaiste integrāciju un nodarbinātības politiku, kā arī regulārs monitorings un datu pārvaldība.

Aprobācijas rezultāti apliecina izstrādātās programmas lietojamību, skaidrību un praktisko pievienoto vērtību. Dalībnieku pašnovērtējums pēc kursa pieauga visās pamatjomās: veselībā (+82%), mājoklī (+72%), izglītībā (+67%), nodarbinātībā (+57%) un kopējā pārliecībā par dzīvi Latvijā (+19%). Izejas aptaujas dati norāda, ka dalībnieki kursu uztver kā īpaši noderīgu skaidru skaidrojumu, praktisko uzdevumu, draudzīgā mācību tempa un pasniedzēja atbalsta dēļ. Visaugstāk novērtētās tēmas ietver saziņu ar vietējo sabiedrību, darba tirgu, nodokļu sistēmu, trīs tirgu un veselības aprūpes kārtošānu. Vienlaikus dalībnieki rekomendē pievienot vairāk simulāciju, situāciju analīzes un reālu “dzīves uzdevumu”, kas pilnībā atbilst starptautiskajai praksei.

Ziņojumā izstrādātās rekomendācijas ietver nepieciešamību pēc vienotas pamatprogrammas un metodikas, modulāras un praktiskas mācību struktūras, vienota digitāla datu un monitoringa rīka izveides, integrācijas pakalpojumu koordinācijas starp KM, SIF, pašvaldībām, NVA un izglītības iestādēm, kā arī pasniedzēju profesionālās pilnveides un kvalitātes uzraudzības sistēmas. Īpaša uzmanība jāpievērš elastīgiem mācību formātiem (intensīvie kursi, nedēļas nogales grupas, mobilās grupas darba vietās), kā arī tulkus pieejamībai dalībniekiem ar zemām piedāvāto kursu norises valodu zināšanām.

Kopumā pētījums apliecina, ka izstrādātā programma “Dzīve Latvijā” var kļūt par būtisku pamatu jaunai, vienotai un efektīvai kultūrorientācijas kursu sistēmai Latvijā, ja tiek risinātas atklātās sistēmiskās problēmas — īpaši augstais dalībnieku atbirums, datu un monitoringa sadrumstalotība un līdzšinējā finansējuma modeļa neefektivitāte. Programma piedāvā strukturētu, uz pierādījumiem balstītu risinājumu, kas būtiski uzlabotu jaunpienācēju integrācijas atbalstu un veicinātu ilgtspējīgu sabiedrības saliedētību.

PIELIKUMI

1. pielikums. Aprobācijas grupu dalībnieku apmeklējuma dati

Dati par 1.grupu:

#	Full Name, Surname	Study place	24.09.	29.09.	1.10.	6.10.	8.10.
1	Anjalee Madhushani, Gonsal Wasam	RTU Other None					
2	Augustine	RTU Other None					
3	Diana Zhumabek	RTU Other None					
4	Ferreint--RoselliLillā	RTU Other None					
5	Hira akbar	RTU Other None					
6	Karyna W	RTU Other None					
7	Olha Pylypets	RTU Other None					
8	Sakinasulton Mutotaliyeva	RTU Other None					
9	Takwa Cynthia Mbuli	RTU Other None					
10	Timsal Javed	RTU Other None					
11	Vrinda Mehra	RTU Other None					
12	Zehra Sila DURMUS	RTU Other None					
13	Rüveyda Ceren Gödece	RTU					
14	Sirri Evaf Çele	RTU					
15	Enes KIRITAN						

#	Full Name, Surname	Study place	24.09.	29.09.	1.10.	6.10.	8.10.
1	Abduvosit Kobuljonov	RTU Other None					
2	Adithya Shanmishetti Krishnappa	RTU Other None					
3	Adkhamjon Ahrolhanov	RTU Other None					
4	Ahmed Ezzeldin Badreldin Mostafa	RTU Other None	Ahmedezeldin, Ahmedezeldin	Ahmedezeldin, Ahmedezeldin	Ahmedezeldin, Ahmedezeldin	Ahmedezeldin, Ahmedezeldin	Ahmedezeldin, Ahmedezeldin
5	Alan Shaji	RTU Other None					
6	AMIN NAGHIZADE	RTU Other None					
7	Aykan Asadov	RTU Other None					
8	Baig Ahrar Nusratullah	RTU Other None					
9	Bekhzod Khudoyarov	RTU Other None					
10	Darwin Seelan Anbu	RTU Other None					
11	ENES KIRTAN	RTU Other None					
12	Fuad Aliyev	RTU Other None					
13	Genta Ogasawara	RTU Other None	Ogasawara				
14	Hayford Andrew Cartey	RTU Other None					
15	Hirshik Polishetty marjunath	RTU Other None					
16	Mirkamilov	RTU Other None					
17	Mykyta Briazghin	RTU Other None					
18	Panthpreet Singh	RTU Other None					
19	Rupesh Nileshkumar Bhalara	RTU Other None					

#	Full Name, Surname	Study place	24.09.	29.09.	1.10.	6.10.	8.10.
20	Sanchit Goel	☒ RTU ☐ Other ☐ None	<i>Sanchit Goel</i>		<i>Sanchit Goel</i>		<i>Sanchit Goel</i>
21	Sherzod Esanov	☒ RTU ☐ Other ☐ None	<i>Sherzod Esanov</i>	<i>Sherzod Esanov</i>	<i>Sherzod Esanov</i>		<i>Sherzod Esanov</i>
22	Shyam Kumar Dasari	☒ RTU ☐ Other ☐ None					
23	Tarun Dhanashekar Mohan	☒ RTU ☐ Other ☐ None		<i>Tarun Dhanashekar Mohan</i>			
24	Tushar	☒ RTU ☐ Other ☐ None					

Dati par 2.grupu:

Course "Living in Latvia" 2nd group organized by M.Purple, Ltd., attendance sheet.						
	Name, surname	Country of origin	Attendance 27/10	Attendance 29/10	Attendance 03/11	Attendance 05/11
1		Pakistan	<i>Zubair Q</i>	<i>Zubair Q</i>	<i>Zubair Q</i>	<i>Zubair Q</i>
2		India	<i>Anjali</i>	<i>Anjali</i>	<i>Anjali</i>	<i>Anjali</i>
3		Latvia	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>
4		India	<i>Pooja</i>	<i>Pooja</i>	<i>Pooja</i>	<i>Pooja</i>
5		Lithuania	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>
6		Brazil	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>
7		Sudan	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>
8		Australia	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>
9		Afghanistan	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>
10		Afghanistan	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>
11		Mexico	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>
12		Turkiye	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>
13		Ethiopia	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>
14		Turkey	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>
15		India	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>
16		India	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>
17		India	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>
18		Uzbekistan	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>

19	Turkiye				
20	Uzbekistan				
21	Nepal				
22	Azerbaijan				
23	India				
24	Ethiopia				
25	India				
26	Kenya				
27	Afghanistan				
28	Turkey				
29	Turkey				
30	India				
31	India				
32	Turkey				
33	India				
34	TOTAL :	17			
35	Turkey				
36	TURKEY				
37					
38					
TOTAL:		17	10	15	8

2. pielikums. Kursu ievades un izejas aptaujas jautājumi

Ieejas aptauja (entry-survey)

Vārds, uzvārds: _____

Izcelsmes valsts: _____

1. Cik pārliecināts(-a) jūs pašlaik jūtaties par dzīvi Latvijā?
(Likerta skala 1–5: 1 = vispār nepārliecināts, 5 = ļoti pārliecināts)
2. Cik daudz jūs jau zināt par Latvijas kultūru un sabiedrību?
(Likerta skala 1–5: 1 = neko, 5 = ļoti daudz)
3. Cik daudz jūs zināt par ikdienas saziņu un sadarbību Latvijā?
(Likerta skala 1–5)
4. Cik labi jūs pārzināt Latvijas imigrācijas noteikumus?
(Likerta skala 1–5)
5. Cik daudz jūs zināt par Latvijas valsts pārvaldes sistēmu?
(Likerta skala 1–5)
6. Cik labi jūs zināt Latvijas izglītības sistēmu?
(Likerta skala 1–5)
7. Cik daudz jūs zināt par veselības aprūpes un sociālajām tiesībām Latvijā?
(Likerta skala 1–5)
8. Cik daudz jūs zināt par mājokļa un dzīvesvietas iekārtošanu Latvijā?
(Likerta skala 1–5)
9. Cik daudz jūs zināt par nodarbinātības iespējām un darba tirgu Latvijā?
(Likerta skala 1–5)
10. Ko jūs sagaidāt no šī kursa?

11. Pēc kā jūs sapratīsiet, ka kurss bijis noderīgs?

12. Papildu komentāri / jautājumi:

Izejas aptauja (exit-survey)

1. Vārds, uzvārds: _____
2. Izcelsmes valsts: _____
3. Cik nodarbības (no 4) jūs apmeklējāt?

4. Kā jūs uzzinājāt par šo kursu?
(brīvā forma)
5. Cik pārliecināts(-a) jūs pašlaik jūtaties par dzīvi Latvijā?
(Likerta skala 1–5: 1 = vispār nepārliecināts, 5 = ļoti pārliecināts)
6. Cik daudz jūs zināt par Latvijas kultūru un sabiedrību?
(Likerta skala 1–5: 1 = neko, 5 = ļoti daudz)
7. Cik daudz jūs zināt par ikdienas saziņu Latvijā?
(Likerta skala 1–5)
8. Cik daudz jūs zināt par imigrācijas noteikumiem Latvijā?
(Likerta skala 1–5)
9. Cik daudz jūs zināt par Latvijas valdības un likumu sistēmu?
(Likerta skala 1–5)
10. Cik daudz jūs zināt par izglītības sistēmu Latvijā?
(Likerta skala 1–5)
11. Cik daudz jūs zināt par veselības aprūpi un sociālajām tiesībām Latvijā?
(Likerta skala 1–5)
12. Cik daudz jūs zināt par mājokļu un dzīvesvietas iekārtošanu Latvijā?
(Likerta skala 1–5)
13. Cik daudz jūs zināt par nodarbinātības iespējām un darba tirgu Latvijā?
(Likerta skala 1–5)
14. Kā jūs raksturotu savu pieredzi šajā kursā vienā vārdā?
(brīvā forma)
15. Kā jūs vērtējat komunikāciju pirms kursa un kursa laikā?
(Likerta skala 1–5: 1 = ļoti slikti, 5 = ļoti labi)

16. Kā jūs vērtējat pasniedzējas zināšanas un mācīšanas kvalitāti?
(Likerta skala 1–5: 1 = ļoti slikti, 5 = izcili)
17. Kā jūs vērtējat izmantoto mācību metožu daudzveidību?
(Likerta skala 1–5: 1 = ļoti vāji, 5 = izcili)
18. Kāda informācija kursa laikā netika sniegta, bet jums būtu palīdzējusi labāk iekārtoties Latvijā?
(brīvā forma)
19. Kura no sniegtajām zināšanām jau ir palīdzējusi risināt kādus praktiskus iekārtošanās vai integrācijas jautājumus?
(brīvā forma)
20. Cik iespējams, ka jūs ieteiktu šo kursu citiem jaunienācējiem Latvijā?
(Likerta skala 1–5: 1 = neieteiktu, 5 = ļoti iespējams ieteiktu)

Otrās grupas izejas fokusgrupas/grupu intervijas jautājumi, kas tika izmantoti abprobācijas posmā:

1. Kā jums šķita nodarbību struktūra un temps – vai pietika laika diskusijām un praktiskiem piemēriem?
2. Kas palīdzēja visvairāk saprast un iegaumēt informāciju?
3. Kā jums šķita grupas dinamika – vai jutāties iesaistīti, droši, uzklaustīti?
4. Vai kaut kas no apgūtā jau ir noderējis praksē vai ikdienā?
5. Kur kursu saturs Jums varētu noderēt nākotnē?
6. Kas būtu vajadzīgs, lai šis kurss jums būtu vēl vērtīgāks?
7. Kas palīdzēja jums turpināt nākt uz nodarbībām?
8. Kas varētu palīdzēt noturēt vairāk dalībnieku līdz kursa beigām?

3. pielikums. **Neformālās izglītības programmas apraksta paraugs.**

Sabiedrības integrācijas fonda Vienas pieturas aģentūra
(izglītības programmas īstenotāja nosaukums)

Dzīvot Latvijā
(neformālās izglītības programmas nosaukums)

1. Programmas mērķis un sasniedzamie mācīšanās rezultāti

Mērķis: sistēmiski sekmēt jaunpieņacēju izpratni par Latviju kā savu jauno mītnes zemi un dot viņiem zināšanas, prasmes un atbalstu, kas nepieciešams ikdienas dzīvei, līdzdalībai sabiedrībā un labbūtībai, vienlaikus stiprinot praktiskās, pilsoniskās un komunikācijas prasmes un uzlabojot nodarbinātības iespējas.

Sasniedzamie mācīšanās rezultāti:

1. Zināšanas: par Latvijas valsti: politisko iekārtu, demokrātijas un cilvēktiesību vērtībām, valsts un pašvaldību funkciju dalījumu, imigrācijas tiesisko regulējumu un jaunpieņacēju tiesībām, par Latvijas sabiedrību, saskarsmes normām, kultūras dzīvi, par tiesībām, ekonomiku, darba un nodokļu regulējumu, savām tiesībām uz izglītību, veselības aprūpi, sociālajiem pabalstiem un pakalpojumiem.
2. Prasmes: *domāšanas prasmes*: analizēt tiesisko regulējumu sev svarīgos jautājumos; atrast un kritiski novērtēt informāciju tiešsaistē un publiskajā telpā, pacietīgi iepazīties ar oficiālo vietņu materiālu – anketu u.c. pašaizpildāmu dokumentu - instruktāžu un sekot tai; argumentēti izklāstīt savas vajadzības un intereses, *sociālās prasmes*: drosme pirmajam veidot kontaktu ar vietējiem iedzīvotājiem kopienā un iestāžu pārstāvjiem, aizstāvēt savas tiesības oficiālajā saziņā valsts pārvaldes un pašvaldību iestādēs, organizēt savas etniskās vai citas piederības kopienas pārstāvjus kopīgām aktivitātēm.
3. Kompetences: komunikatīvā kompetence lietišķai un privātai saziņai, spēja izmantot latviešu sarunvalodas frāzes, spēja novērtēt un ikdienā atbilstoši reaģēt kultūrspecifiskās situācijās gan profesionālā dzīvē, gan mītnes kopienu aktivitātēs; pilnveidota spēja

mācīties, pilnveidotas nodarbinātības spējas, spēja orientēties mājokļa, veselības aprūpes, izglītības un sociālo pabalstu un pakalpojumu jautājumos.

2. Programmas mērķa grupa (pilngadīgas personas, nepilngadīgas personas)

Jaunpienācēji, pilngadīgas personas: (1) Trešo valstu pilsoņi: personas no valstīm, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis, Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalstis vai Šveices Konfederācija; šajā grupā ietilpst legāli Latvijā dzīvojoši migranti ar dažādiem mērķiem, piemēram, darba, studiju vai ģimenes apvienošanas nolūkiem; (2) Ukrainas civiliedzīvotāji; (3) Patvēruma meklētāji un personas, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība: bēgļi, personas ar alternatīvo statusu.

3. Prasības attiecībā uz iepriekš iegūto izglītību un pieredzi ar programmu saistītā jomā, priekšzināšanu līmenis (ja attiecināms)

Nav attiecināms

4. Programmas īstenošanas valoda

Programmas īstenošana plānota starpniekvalodā (angļu valoda), ar iespēju dalībniekiem pašiem ar mākslīgā intelekta rīkiem vai ar tulka palīdzību tulkot no starpniekvalodas uz savu dzimto valodu. Nodarbību laikā pedagogi izmanto latviešu valodas sarunvalodas frāzes un dod iespēju dalībniekiem tās apgūt saziņas procesā mācību laikā.

5. Programmas apjoma sadalījums

5.1. Klātienē

Programmas apjoma sadalījums	Stundu skaits	
	iekšstelpās/ ārtelpā	attālināti
Teorētiskās mācības (ieskaitot ievadaktivitāti – iepazīšanos)	6	0
Praktiskās mācības, ieskaitot patstāvīgu darbu individuāli un grupās	12	0
Sasniedzamo mācīšanās rezultātu apguves novērtēšana	2	0

Imersīvas pieredzes nodrošināšana*	4	0
Kopā	24**	0

* Imersīvās aktivitātes ieteicams plānot tajā kopienā, kurā jaunienācējs atrodas, sadarbojoties ar kopienas aktīvistiem, sociālā dienesta vai izglītības iestāžu darbiniekiem. Šādas praktiskas, izglītojošas un vidē balstītas aktivitātes — piemēram, ekskursijas vai kopienas iepazīšanas dienas — notiek vietējā vidē, apmeklējot kopienai nozīmīgus objektus (kultūras un sabiedriskos centrus, muzejus, bibliotēkas, pašvaldības iestādes, publisko pakalpojumu sniedzējus, potenciālos darba devējus u. c.) un/vai iepazīstoties ar vietējām iniciatīvām un tradīcijām, kā arī piedaloties pasākumos. Tāpat imersīvā aktivitāte var būt vērsta uz jaunienācēja kultūras iepazīstināšanu ar kopienā — piemēram, daloties savas izcelsmes zemes etniskajā virtuvē, mācot amatniecības elementus vietējiem jauniešiem, organizējot dzejas vai literāru vakaru un īstenojot līdzīgas aktivitātes, kas šo pieredzi padara vērtīgu un abpusēji bagātinošu.

** Kursa stundu apjoms ir plānots uz 24 ak.st., bet situācijās, kur ir lēnāka satura apguve, objektīvu apstākļu dēļ – seniori ar lēnāku apguves tempu, jaunienācējs, kurš saturu apgūst ar tulka vai MI palīgīdzekļiem, tulkojot saturu, un citi gadījumi, var tik plānots garāks.

6. Programmas satura apguves plānojums

Nr. p. k.	Sasniedzamais mācīšanās rezultāts ⁴⁰	Temats	Apakštemati	Ak. st. skai ts
-----------------	--	--------	-------------	--------------------------

⁴⁰ Sasniedzamo mācību rezultātu (apgalvojums(-i), ko izglītības guvējs zina, prot un kādus uzdevumus spēj veikt pēc temata apguves) norāda katram tematam.

1.	Dalībnieks: 1) jūtas droši, motivēti un pieņemti grupā; 2) spēj pastāstīt par sevi, savu pieredzi un mācību gaidām; 3) izprot kursa struktūru, noteikumus, mācību metodes un praktisko organizāciju.	Iepazīšanās.	• Dalībnieku izcelsmes valsts, uzturēšanās ilgums Latvijā, mērķi dzīvei Latvijā; • Gaidas par kursu; • Grupas iekšējās kārtības noteikumi; • Kursa norises gaita, programma, laika plānojums un praktiskā organizācija; • Drošas un cieņpilnas mācību vides principi (komunikācijas noteikumi, konfidencialitāte, kultūrsensitivitāte).	1
2.	Dalībnieks: 1) lieto saziņā vismaz 10 pamata frāzes latviešu valodā; 2) orientējās tiešsaistē pieejamos rīkus un vietnes, lai patstāvīgi apgūtu latviešu valodas pamata frāzes; 3) spēj raksturot vismaz 3 pieņemtās sociālās normas Latvijā; 4) prot atrast informāciju par uzņemšanās kopienas aktivitātēm un iespējām piedalīties tajās bez maksas.	Esi gatavs saziņai un sadarbībai ar vietējiem: kas Tev jāzina un jāprot?	• Tipiska uzvedība un sociāli sankcionēta uzvedība Latvijā (piemēram, viesošanās, uzvedība uz ielas, svētkos, kritiskās situācijās, kad jālūdz palīdzība). • Par tradīcijām, svinamām dienām un to saistību ar Latvijas kultūru un vēsturi. • Latviešu sarunvalodas elementu apguve – kā veidot sarunu, izrunāt frāzes un vārdus iepazīšanās situācijās.	3
3.	Dalībnieks : 1) atšķir galvenās Latvijas valsts pārvaldes institūcijas, to līmeņus un funkcijas; 2) raksturo uzturēšanās atļaujas pieprasīšanas kārtību, balstoties nodarbībā gūtajā informācijā un savā pieredzē;	Latvijas valsts pārvalde un imigrācijas nosacījumi	• Latvijas valsts: politiskā iekārta, demokrātijas vērtības, ekonomika. Kā sadalīti darbi pārvaldē starp valsti un pašvaldībām. • Imigrācijas regulējums.	4

	3) nosauc savas tiesības Latvijā un galvenās Satversmē garantētās cilvēktiesības.		- Diskusija par demokrātijas pamatvērtībām. - Digitāls pašpārbaudes tests par Latvijas politisko iekārtu un likumiem.	
4.	Dalībnieks: 1) atpazīt, kas ir likumīgi un kas nav likumīgi attiecībā uz mājokļa īres jautājumiem; 2) orientējas komunālo pakalpojumu veidos (siltumapgāde, elektrība, ūdensapgāde, u.c.), izprot to nozīmi Latvijā; 3) izprot saistību starp pakalpojumiem un tiesībām, ja esi deklarējis savu dzīves vietu Latvijā; 4) orientējas tiešsaistes pakalpojumu sniedzēju vidē (ss.com, u.c.), prot izmantot to piedāvātos resursus, lai iekārtotu savu dzīvesvietu atbilstoši personīgā budžeta iespējām.	Pajumte un mājoklis: kā iekārtoties uz dzīvi Latvijā?	- Mājokļu daudzveidība: valsts nodrošinātie sociālie mājokļi, tiesības pirkt un pārdot nekustamo īpašumu, deklarēšanās pienākums un mājokļa īres process, īres līgumi, komunālie pakalpojumi. - Dzīvokļu meklēšanas iespējas: sociālo tīklu grupas, sludinājumu portāli (ss.com, u.c.). - Tiešsaistes resursi, kuros iespējams iegādāties mājokļa iekārtošanai nepieciešamo (mēbeles, interjera priekšmetus, sadzīves tehniku).	2
5.	Dalībnieks: 1) pārzina darba likumu un darba līguma pamatnoteikumus; 2) pārzina savas iespējas nodarbinātības atbalstam, kuras sniedz NVA; 3) sagatavo vai pielāgo savu esošo CV atbilstoši Latvijas darba tirgum, lai sevi pieteiktu kā darba tirgus dalībnieku; 4) orientējas nodarbinātības un uzņēmējdarbības veidos un zina	Nodarbinātība: kādas ir manas iespējas?	- Darba tirgus Latvijā. - Darba meklēšana. Darba sludinājumi – vakanču portāli, darba līgumi, nodokļi. - NVA funkcijas un pakalpojumi.	4

	to darbību regulējošās Latvijas valsts iestādes.			
6.	Dalībnieks : 1) zina neatliekamās palīdzības tālrunu numurus, to, kādos gadījumos tos lietot; 2) spēj raksturot Latvijas veselības aprūpes sistēmu, orientējas tajā; 3) spēj uzskaitīt tos sociālos pabalstus un pakalpojumus, kuri Latvijā viņam pienākas saskaņā ar viņa juridisko statusu (termiņuzturēšanās atļauja vai pastāvīgās uzturēšanās atļauja) un apzinās to saistību ar nodokļu maksājumiem.	Veselība un sociālās tiesības: kā Latvijas valsts par mani rūpējas?	• Ārkārtas un pirmās palīdzības dienesti, aplikācija <i>112 Latvija</i>. • Ģimenes ārsta funkcijas un pieejamība, nosūtījumu sistēma, veselības aprūpes pakalpojumi svešvalodās. • Valsts budžets, saistība starp nodokļu maksājumiem un sociālās apdrošināšanas sistēmu Latvijā. • Sociālās apdrošināšanas sistēma, aktuālie pabalsti - bezdarba un slimības gadījumos, ģimenes pabalsti un vecāku pabalsti, pensijas, pabalsti personām ar invaliditāti.	2
7.	Dalībnieks: 1) zina un var nosaukt izglītības līmeņus Latvijā; 2) zina, kur vērsties diplomu un kvalifikāciju pielīdzināšanas jautājumos; 3) spēj orientējas pieaugušo izglītības, profesionālās pilnveides un profesionālās izglītības iespējās Latvijā.	Izglītība man un manai ģimenei	• Izglītības līmeņi Latvijā. • Pieaugušo izglītības iespējas. • Izglītības, nodarbinātības un latviešu valodas apguves saistība.	2
8.	Dalībnieks : 1) spēj nosaukt savas pamatvajadzības saistībā ar piedzīvoto integrācijas procesu Latvijā;	Pēdējā nodarbība – apgūtā kopsavilkums un vērtēšana	• Tests. • Intervija pēc mācību noslēguma. • Refleksija	2

	2) zina, kur griezties pēc palīdzības, lai šīs pamatvajadzības īstenotu; 3) izpratis kursā aplūkoto tēmu nozīmi savā dzīvē Latvijā un reālistiski izvērtējis sevis sasniegto rezultātu līmeni.			
9.	Dalībnieks: • praktiskā vidē piedzīvo, pielieto un pilnveido programmas laikā apgūtās zināšanas un prasmes; • paplašina savu pieredzi dzīvē Latvijā, iesaistoties vietējās kopienas aktivitātēs; • apliecina savu gatavību dzīvei Latvijā, sniedzot konkrētu un savām spējām atbilstošu ieguldījumu kopienas dzīvē.	Imersīvās aktivitātes.	• Praktiska, izglītojoša un imersīva aktivitāte (ekskursija vai kopienas iepazīšanas diena) vietējā vidē. Piemēram, kopienai nozīmīgu objektu apmeklēšana (kultūras un sabiedriskie centri, muzeji, bibliotēkas, pašvaldības iestādes, publiskie pakalpojumu sniedzēji, potenciāli darba devēji, utt.) un/vai iepazīšanās ar vietējās kopienas iniciatīvām un tradīcijām, dalība pasākumos.	4

7. Materiālie resursi programmas nodrošināšanai (nepieciešamo mācību līdzekļu, iekārtu un aprīkojuma saraksts)

1.	Mācību vide – telpa, kur dalībnieki spēj sēdēt aplī un darboties grupās.
2.	Radošam mācību procesam ir nepieciešamas kancelejas preces, tāfeļu papīri (flipčārts), flomāsteri, krāsainas lapas, līmlapiņas u.tml.
3.	Prezentācijas tehnika, t.sk. projektors, skandas, dators.
4.	Individuālas pierakstu burtnīcas vai klades.

8. Intelektuālie resursi programmas nodrošināšanai (programmas īstenošanā iesaistītās personas, viņu izglītība un/vai profesionālā kvalifikācija un darba pieredze)⁴¹

⁴¹ Te nosauktas vispārējās kvalifikācijas, bet pašā iesniegšanas procesā IKVD būs jāmin konkrēti cilvēki.

Pedagoga kvalifikācija

Minimālās nepieciešamās kultūrorientācijas pasniedzēju kompetences un pieredzes prasības:

- Otrā līmeņa profesionālā augstākā izglītība humanitārajās vai sociālajās zinātnēs; pieredze pieaugušo izglītībā un /vai pedagoģiskā izglītībā;
- Ir praktiska darba un saskarsmes pieredze darbā ar ārvalstniekiem, pieredze starpkultūru komunikācijā un/vai dažādības vadībā; krievu un angļu valodu zināšanas; vēlama pieredze vairāku valodu izmantošanā pedagoģiskā procesā;
- Ir prasme plānot un vadīt interaktīvas nodarbības.

Sadarbība ar praktiķiem: ar PMLP imigrācijas regulējuma praktiskos jautājumos, ar VSAA attiecībā uz sociālo pabalstu pieejamību, ar NVA attiecībā uz nodarbinātības iespējām un darba tirgus situāciju; ar pašvaldību sociālajiem dienestiem, īpaši kopienu sociālajiem darbiniekiem tajos, kā arī ar kopienu ekspertiem.

Šo iestāžu darbinieku līdzdalība plānota kā atbalsts konkrētu ar minētajām praktiskajām jomām saistītu problēmu atrisināšanā.

10. Mācību metodes programmas īstenošanai

Metode	Metodes apraksts
Prezentācija	Prezentācija ir ilustratīvs kāda temata izklāsts, kurā parasti iekļauj uzskates līdzekļus. Tā paredzēta, lai dalībnieki vienkārši un pārskatāmi varētu uztvert informāciju. Prezentāciju veidi: video, pptx., plakāts, stands u.c.
Diskusija	Diskusijas norisei ir nepieciešams diskusijas jautājums vai vairāki jautājumi. Diskusija palīdz mācību dalībniekiem noskaidrot savu attieksmi pret konkrēto problēmu. Katram diskusijas dalībniekam ir sava iepriekšējā pieredze, tai skaitā attiecībā uz uzdoto jautājumu, tāpēc diskusija palīdz ģenerēt/saklausīt citas idejas un meklēt citus risinājumus. Diskusija var notikt lielajā grupā, pāros un mazajās grupās. Ja diskusija notiek pāros vai mazajās grupās, tad diskusijai plāno laiku līdz 5 minūtēm, pēc kura diskusiju rezultāts/idejas tiek apspriestas lielajā grupā.
Grupu darbs	Grupu darbā (līdz 6 cilvēkiem) ikviens tiek motivēts piedalīties jautājuma risināšanā, piedāvājot grupai savas prasmes un viedokļus. Darbs grupās attīsta sadarbības un komunikatīvās prasmes, kā arī liek dažādiem cilvēkiem saskaņot un pieņemt vienotu lēmumu.

	Uzdevumam darbam grupās jābūt skaidri definētam un vērstam uz rezultātu.
Individuāls darbs/ individuāls uzdevums	Uzdevums vai uzdevumu kopums, kas jāveic katram dalībniekam individuālā līmenī, neapspriežoties ar citiem.
Lomu spēle	Lomu spēle dalībniekiem palīdz iejusties analizējamā gadījuma dalībnieku situācijā, palielina empātijas spējas, palīdz saskatīt iemeslus situācijas attīstībai un piedāvā dažādas alternatīvas situācijas risināšanai. Lomu spēlei tiek dots neliels ieskats risināmajā situācijā, tiek definēti situācijas dalībnieki, sniegts dalībnieku raksturojums un problēma. Lomu spēles dalībniekiem (visbiežāk mazā grupā 3-5 cilvēki) tiek dots uzdevums izspēlēt aprakstīto situāciju, par pamatu ņemot savu redzējumu, pieredzi un mācību vidē pieejamos resursus. Lomu spēles darbības laiks ir atkarīgs no uzdevuma sarežģītības, parasti līdz 30 minūtēm kopā ar sagatavošanos. Laiks ir nepieciešams, lai "izietu" no piešķirtās lomas, izanalizētu situāciju un samazinātu emocionālos līdzpārdzīvojumus kādam no situācijā iesaistītajiem varoņiem, kura lomā izglītojamais ir iejuties.
Simulācijas	Simulācijas pamatā ir scenārijs, kurā iesaistās visi dalībnieki. Simulācijās ir mazāk improvizācijas iespēju nekā lomu spēlēs, scenārijs neparedz izmaiņas. Svarīgi, lai simulācijas izspēle notiktu drošā vidē. Īpaši svarīgas ir pārrunas pēc simulācijām: jāpārrunā dalībnieku sajūtas, ko izraisījusi dalība simulācijā, piemēram, izjustā kontrole, vēlme situāciju mainīt, bet nespēja to izdarīt, u.c.
Jautājumu/atbilžu sesija	Jautājumu/atbilžu sesijā tiek formulēti vienkārši jautājumi, kas parāda dalībnieku konkrētā brīža zināšanas. Metodi var lietot, sadalot auditoriju divās daļās, kur viena daļa grupas uzdod jautājumus, bet otra – uz tiem atbild, tādējādi tiek procesā iesaistīti visi dalībnieki un pasniedzējs, kurš procesu moderē.
Atgriezeniskā saite/Refleksijas aplis	Dzirdētās informācijas vai savu domu, sajūtu, reakcijas, pārdomu par iegūtajām zināšanām un prasmēm atstāstīšana/papildināšana publiskā visu mācību dalībnieku sarunā. Metodi izmanto, lai veicinātu dalībnieku domu, jūtu, sajūtu, pārdzīvojumu, pārdomu paušanu pēc kāda noteikta uzdevuma, vai mācību noslēgumā,

	apkopojot savus ieguvumus par mācībās iegūtajām kompetencēm, mācību programmas kvalitāti, norises gaitu. Korektas atgriezeniskās saites sniegšanas pamatprincipi: runāt par personīgajiem ieguvumiem, nevis vispārināt; runāt par norisēm, nevis personām.
--	--

10. Programmas sasniedzamo mācību rezultātu apguves novērtēšana

Snieguma novērtēšanai galvenokārt izmanto **formatīvo vērtēšanu**. Līdzās pasniedzēja vērtējumam darba noslēgumā svarīga ir gan formatīvā vērtēšana mācību procesa sākumā, kad pasniedzējs izvērtē izglītojamo zināšanas, kā arī izglītojamo pašvērtējums un citu izglītojamo novērtējums. Pašvērtējuma metode ir mape jeb portfolio, kurā izglītojamais apkopo visus materiālus, ko tas ieguvis, lai papildinātu savu kompetenci.

Dalībnieku grupas prezentē programmas tematikai atbilstošas problēmsituācijas risinājumus un saņem novērtējumus grupu darbam. Citu izglītojamo vērtējuma formāts ir rakstiskas atsauksmes par citu grupu prezentētajiem problēmu risinājumiem.

Sumatīvā vērtēšana: individuālo pārbaudījumu veido tiešsaistē, izmantojot saturam atbilstošu jaunu problēmsituāciju, kurai ir līdzība ar mācību gaitā atrisināto, bet kura prasa jaunas informācijas izmantošanu un informācijā pamatotu lēmuma pieņemšanu. Indikatīvi par katru no problēmsituācijām dalībniekam jāatbild uz 5 jautājumiem. Dalībnieki saņem saiti uz tiešsaistes gala pārbaudījumu, reālās dzīves situācijās balstīta testa par dzīvi Latvijā – jautājumiem.

Pēc apguves dalībnieks saņem **apliecību, kurā norādītas apgūtās kompetences**. Lai saņemtu apliecību par apgūto moduli, dalībnieku apmeklējumam klātienē ir jābūt vismaz 90%. Individuālas apliecības izsniedz atsevišķā tikšanās reizē, kad pasniedzējs apkopojis formatīvo vērtējumu rezultātus un katram dalībniekam izveidojis apgūto kompetenču aprakstu, nedēļas laikā pēc programmas noslēguma.

11. Programmas īstenošanas kvalitātes (process, saturs, vide un pārvaldība) nodrošināšana

Programmas kvalitāte tiek nodrošināta, balstoties uz četriem savstarpēji saistītiem komponentiem.

1. Procesa kvalitāte

Programmas īstenošana balstīta uz pieaugušo izglītības labās prakses principiem – interaktivitāti, mācīšanos caur pieredzi un refleksiju. Tiek izmantotas daudzveidīgas mācību metodes (diskusijas, grupu darbs, lomu spēles, simulācijas, prezentācijas un refleksijas apli), kas atbilst mērķa grupas vajadzībām un mācību rezultātiem. Katra nodarbība tiek strukturēta, iekļaujot ievadu, praktiskos uzdevumus un noslēguma izvērtējumu. Procesa uzraudzībai tiek izmantota dalībnieku atgriezeniskā saite pēc katras tēmas.

2. Satura kvalitāte

Programmas saturs ir balstīts uz aktuālu, praktiski pielietojamu informāciju par dzīvi Latvijā, kas sniedz jaunpieņacējiem nepieciešamās zināšanas un prasmes. Saturs ir sistematizēts tematiski, veidojot loģisku un funkcionālu secību. Tēmu ietvaros tiek nodrošināta sadarbība ar nozares speciālistiem (piemēram, PMLP, NVA, VSAA, sociālajiem dienestiem), kas ļauj nodrošināt augstas kvalitātes un ticamu informāciju.

3. Mācību vides kvalitāte

Mācību vide ir droša, iekļaujoša un kulturāli sensitīva. Nodarbības tiek īstenotas telpās, kas atbalsta sadarbības formu (piemēram, iespēja strādāt grupās). Dalībniekiem pieejami visi nepieciešamie mācību un tehniskie līdzekļi – digitālie rīki, prezentācijas aprīkojums, drukātie un tiešsaistes materiāli. Nodrošināta iespēja izmantot starpniekvalodu vai tulku, kā arī atbalsts digitālās prasmes izaicinājumu pārvarēšanai.

4. Pārvaldības kvalitāte

Programmas pārvaldība tiek īstenota caur sistemātisku plānošanu, pasniedzēju atbalstu, komunikāciju ar sadarbības partneriem un regulāru kvalitātes izvērtēšanu. Programmas īstenošanā iesaistītajiem pasniedzējiem ir pieredze darbā ar pieaugušajiem un starpkultūru komunikācijā. Kvalitātes vadība ietver arī rezultātu monitoringu un dalībnieku apmierinātības novērtēšanu, lai nodrošinātu iespēju nepārtraukti pilnveidot programmu.

12. Informācija par programmas publicitāti*

Programma adresēta jaunprienācējiem, tādēļ tieši viņiem mērķēti publicitātes pasākumi.

Kopienas iesaiste. Plānots izmantot vietējo pašvaldību un kopienu, kurās jaunprienācēji mīt, aktīvu līdzdalību mācību dalībnieku uzrunāšanā un rekrutēšanā. Plānots VPA informācijas vidi papildināt ar informāciju no pašvaldību iedzīvotāju reģistriem un par katru pašvaldību izveidot jaunprienācēju izvietojuma karti, sadarbībā ar pašvaldības kopienu darbinieku vai līdzvērtīgu profesionāli. Papildus, plānota vietējo un nacionāla mēroga NVO iesaiste, kuras gan uztur informāciju par saviem biedriem vai labuma guvējiem no jaunprienācēju kopienas, gan izmantot vietējās imigrantu kopienas, piemēram, Latvijas ukraiņu NVO kā starpniekus un uzticēšanās veidotājus, kas motivē jaunprienācējus iesaistīties programmas apgūvē.

Informācijas pieejamība vairākās valodās . Tiešsaistes materiālā, kas domāts Latvijas realitātes apguvei pirms iesaistes programmas apgūvē, plānots ievietot vispārēju informāciju par šo programmu un latviešu valodas kursiem vismaz 3 izplatītākajās saziņas valodās, kuras jaunprienācēji izmanto. Papildus plānots izmantot dažādas tiešsaistes tīmekļa vietnes, mobilās lietotnes, kā arī kopienu vidē vai jaunprienācēju izmantotās valsts iestādēs PMLP un NVA izvietot drukātus materiālus par programmu. VPA rīkos arī klātienē informācijas sesijas jaunprienācēju blīvāk apdzīvotajās pilsētās un novados: Rīgā un Pierīgas pašvaldībās, Daugavpilī un Liepājā, Ventspilī un citur.

*Pēc izvēles norāda informāciju par veidiem, kādos programmas īstenotājs veicinās programmas publicitāti.

13. Programmas apguvi apliecinošā dokumenta nosaukums

**APLIECĪBA PAR NEFORMĀLĀS IZGLĪTĪBAS PROGRAMMAS “DZĪVOT LATVIJĀ
“APGUVI**

4.pielikums. **Dalībnieku ilgtermiņa ietekmes monitoringa anketa.**

Ievads un datu apstrāde

*Lai izvērtētu “Dzīve Latvijā” kursa ietekmi garenlaikā, aicinām Jūs aizpildīt šo aptauju 3, 6 un 12 mēnešus pēc kursa pabeigšanas. Aptaujā tiek lūgts norādīt vārdu un izcelsmes valsti **tikai tāpēc**, lai varētu sasaistīt Jūsu atbildes ar ieejas un izejas aptaujām (2. pielikums) un novērtēt Jūsu progresu.*

Rezultāti tiek analizēti un ziņoti tikai apkopotā veidā.

Individuālas personas netiek identificētas, dati netiek nodoti trešajām personām un tiek izmantoti tikai programmas kvalitātes uzlabošanai un integrācijas politikas pilnveidei.

Aizpildot anketu, Jūs piekrītat savu datu apstrādei šajā nolūkā.

1. **Vārds, uzvārds:** _____
2. **Izcelsmes valsts:** _____
3. **Kursu pabeigšanas datums:** _____

Pašefektivitāte un pārliecība par dzīvi Latvijā rādītāji

(Likerta skala 1–5: 1 = ļoti zems līmenis, 5 = ļoti augsts līmenis)

4. *Cik pārliecināts(-a) jūs pašlaik jūtaties par dzīvi Latvijā?*
1 2 3 4 5
5. *Cik ērti un droši jūs jūtaties ikdienas situācijās (pirkumi, transports, komunikācija)?*
1 2 3 4 5
6. *Cik viegli jums ir orientēties Latvijas iestādēs un pakalpojumos?*
1 2 3 4 5

Zināšanu un prasmju novērtējums (Šajā sadaļā tiek lietoti tie paši indikatori, kuri ir ievades un izejas aptaujā, lai dati ir salīdzināmi.)

(Likerta skala 1–5: 1 = neko nezinu, 5 = ļoti labi zinu)

7. *Latvijas kultūra un sabiedrība*
1 2 3 4 5

8. *Ikdienas saziņa un sadarbība Latvijā*
1 2 3 4 5
9. *Imigrācijas noteikumi Latvijā*
1 2 3 4 5
10. *Latvijas valsts pārvalde un likumu sistēma*
1 2 3 4 5
11. *Izglītības sistēma Latvijā*
1 2 3 4 5
12. *Veselības aprūpe un sociālās tiesības*
1 2 3 4 5
13. *Mājokļa un dzīvesvietas iekārtošanas principi*
1 2 3 4 5
14. *Darba tirgus un nodarbinātības iespējas*
1 2 3 4 5

Prasmju noturība un izmantošana praksē

15. *Kurā no kursa tēmām apgūtās zināšanas jums ir visbiežāk noderējušas?*
Atbilde brīvā formā.
16. *Kādas konkrētas situācijas pēdējo mēnešu laikā jums palīdzēja risināt kursā apgūtā informācija?*
Atbilde brīvā formā.
17. *Vai jums ir izdevies veiksmīgi risināt kādus dokumentus, pakalpojumus vai ikdienas situācijas, pateicoties kursam?*
Jā / Nē / Daļēji + paskaidrojums.

Iekļaušanās un vietējās kopienas pieredze

(Likerta skala 1–5: 1 = vispār nejūtos, 5 = ļoti jūtos)

18. *Cik lielā mērā jūs jūtaties piederīgs(-a) Latvijai?*
1 2 3 4 5
19. *Cik viegli jums ir sadarboties ar vietējiem cilvēkiem?*
1 2 3 4 5

20. Cik ļoti jūs iesaistāties vietējā kopienā (pasākumi, organizācijas, kaimiņi)?

1 2 3 4 5

Kursa ilgtermiņa ietekmes novērtējums

21. Kā jūs raksturotu kursa kopējo ietekmi uz jūsu spēju orientēties dzīvē Latvijā?

1 2 3 4 5

22. Kas no kursa visvairāk ir palīdzējis ilgtermiņā?

Atbilde brīvā formā.

23. Kuras tēmas vai prasmes jums joprojām pietrūkst?

Atbilde brīvā formā.

24. Kādi atbalsta pasākumi pēc kursa būtu noderīgi (mentorings, WhatsApp grupa, konsultācijas, papildmācības)?

Atbilde brīvā formā.

Piekrīšana turpmākai saziņai (pēc izvēles)

25. Vai jūs piekrītat, ka ar jums sazināsies nākotnē, lai veiktu turpmākus kursa ietekmes novērtējumus?

Jā / Nē